



საქართველოს ფინანსთა სამინისტრო

ბრძანება № 265

„14“ აგვისტო 2015 წელი ქ. თბილისი

„პროგრამული ბიუჯეტის შედგენის მეთოდოლოგიის დამტკიცების თაობაზე“
საქართველოს ფინანსთა მინისტრის 2011 წლის 8 ივლისის №385 ბრძანებაში
ცვლილების შეტანის შესახებ

„ნორმატიული აქტების შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-20 მუხლის მე-4
პუნქტის შესაბამისად, ვბრძანებ:

მუხლი 1. „პროგრამული ბიუჯეტის შედგენის მეთოდოლოგიის დამტკიცების
თაობაზე“ საქართველოს ფინანსთა მინისტრის 2011 წლის 8 ივლისის №385
ბრძანებაში (ვებგვერდი, 110711025, 11.07.2011) შეტანილ იქნეს ცვლილება და
დანართები №1-№2 ჩამოყალიბდეს თანდართული რედაქციით.

მუხლი 2. ეს ბრძანება ამოქმედდეს გამოქვეყნებისთანავე.

მინისტრი

ნოდარ ხადური

გვზავდება: ადმინისტრაციულ დეპარტამენტს, საბიუჯეტო დეპარტამენტს.

პროგრამული ბიუჯეტის შედგენის მეთოდოლოგიის ძირითადი არსი და პრინციპები

ძირითადი არსი და პრინციპები

ქვეყნის განვითარებისა და ხელისუფლების ფუნქციების შესრულების კუთხით საბიუჯეტო პროცესს ერთ-ერთი ძირითადი როლი აკისრია, ვინაიდან საბიუჯეტო პროცესი წარმოადგენს ბიუჯეტის მომზადების, დაგეგმვის, დამტკიცების, შესრულების და ანგარიშგების ერთიან პროცესს, ხოლო თავად ბიუჯეტი არის წლის მთავარი ფისკალური დოკუმენტი, რომლიდანაც ფინანსდება ის ძირითადი პროგრამები და ღონისძიებები, რასაც ხელისუფლება ახორციელებს კონკრეტული წლის განმავლობაში.

საქართველოს საბიუჯეტო პროცესს არცთუ დიდი ხნის ისტორია აქვს, თუმცა აღსანიშნავია, რომ განვლილ პერიოდში საბიუჯეტო პროცესი დაიხვეწა და მნიშვნელოვნად გაუმჯობესდა.

პროგრამული ბიუჯეტი ნათლად აჩვენებს მიღწეული შედეგებს და არა მხოლოდ ათვისებულ ასიგნებებს, შესაბამისად პროგრამული ბიუჯეტის შესრულების შეფასებისას აქცენტი გადატანილი უნდა იყოს დაგეგმილ და მიღებულ შედეგს შორის არსებულ განსხვავებაზე და არა მხოლოდ მხარჯავი დაწესებულების და მისი საბიუჯეტო ორგანიზაციებისათვის დამტკიცებული და დაზუსტებული გეგმით გათვალისწინებულ ასიგნებებსა და საკასო შესრულებას შორის არსებულ განსხვავებებზე.

პროგრამული ბიუჯეტი დაგეგმვა შედეგზეა ორიენტირებული, მის ამოსავალ წერტილს წარმოადგენს მისაღები საბოლოო და შუალედური შედეგები და არა მხოლოდ პროგრამების განმახორციელებლობაზე გადანიშნული რესურსები. შესაბამისად პარარელურად იგეგმება შედეგი და ის ინდიკატორები, რომელთა საშუალებითაც შედეგის გაზომვა გახდება შესაძლებელი, ამავე დროს ითვლება შედეგის მისაღწევად აუცილებელი ხარჯები. ბიუჯეტის დაგეგმვისას შესაბამისობაში მოდის ერთმანეთთან პროგრამის დასახული მიზნის მისაღწევად საჭირო და არსებული რესურსები.

მეთოდოლოგიაში აღწერილია სამინისტროების მიერ საშუალოვადიანი სამოქმედო გეგმების შედგენასთან დაკავშირებული საკითხები, პროცედურები და ინფორმაცია რას უნდა მოიცავდეს საშუალოვადიანი სამოქმედო გეგმები.

პროგრამული ბიუჯეტის მოსალოდნელი შედეგები და შესრულების შეფასების ინდიკატორები არ მტკიცდება შესაბამისი დონის წლიური ბიუჯეტით და წარმოდგენილია ბიუჯეტის თანდართულ დოკუმენტებში. მნიშვნელოვანია დაიხვეწოს

შესრულების ინდიკატორების შემუშავების მეთოდები და წარმოდგენილი ინფორმაცია გახდეს მაქსიმალურად რეალური, ზუსტი და შესრულების ეფექტურად გაზომვის საშუალება.

წინამდებარე მეთოდოლოგია მოიცავს პროგრამული ბიუჯეტის შედგენის მეთოდურ მითითებებს, ტერმინთა განმარტებას, პროგრამული ბიუჯეტის შედგენის მეთოდოლოგიას სახელმწიფო ბიუჯეტისთვის, ავტონომიური რესპუბლიკების რესპუბლიკური ბიუჯეტებისთვის და ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულების ბიუჯეტებისთვის და შესაბამის მაგალითებს.

ტერმინთა განმარტება

1. **პროგრამა** - ბიუჯეტით განსაზღვრული პრიორიტეტების მიზნების მისაღწევად განსახორციელებელი ღონისძიებების ერთობლიობა, რომლებიც დაჯგუფებულია მსგავსი შინაარსის მიხედვით, ხორციელდება ერთი საბოლოო შედეგის მისაღწევად. პროგრამის განხორციელებაზე საერთო პასუხისმგებლობა ეკისრება მხარჯავ დაწესებულება და მისი განმახორციელებელი შესაძლებელია იყოს მხოლოდ მხარჯავი დაწესებულება ან მის სისტემაში შემავალი/კონტროლს დაქვემდებარებული საბიუჯეტო ორგანიზაცია
2. **ქვეპროგრამა** - პროგრამა შეიძლება დაყოფილი იყოს ქვეპროგრამებად, ქვეპროგრამა არის კონკრეტული მიმართულების ღონისძიებების ერთობლიობა, რომელიც უმრავლეს შემთხვევაში ძირითად მიზანად ისახავს პროგრამის შუალედური შედეგის მიღწევას.
3. **ღონისძიება** - ღონისძიება არის შედარებით მცირე მასშტაბის მქონე აქტივობა ქვეპროგრამის ფარგლებში. აღნიშნული აქტივობების განხორციელება ხელს უწყობს ქვეპროგრამის განხორციელებას და შესაბამისი შედეგების მიღწევას.

ინფორმაციისთვის:

წლიური ბიუჯეტით უმეტეს შემთხვევაში განისაზღვრება პროგრამები და ქვეპროგრამები, ხოლო ის ღონისძიებები, რომელთა გატარებაც აუცილებელია მათ მისაღწევად უმეტეს შემთხვევაში თავისი შინაარსით ვიწრო და დეტალურია, უნდა წარმოადგენდეს შესაბამისი მხარჯავი დაწესებულებების/სექტორიული სტრატეგიის სამოქმედო გეგმის ნაწილს.

4. **ქვეყნის ძირითადი მონაცემებისა და მიმართულებების დოკუმენტი** - ქვეყნის განვითარების ძირითადი გეგმა, რომელიც ასახავს ინფორმაციას საშუალოვადიანი მაკროეკონომიკური და ფისკალური პროგნოზების შესახებ, ასევე ინფორმაციას საქართველოს ცენტრალური, ავტონომიური რესპუბლიკებისა და ადგილობრივი ხელისუფლებების განვითარების ძირითადი მიმართულებების შესახებ, მისი შედგენის და წარდგენის ძირითადი წესი განისაზღვრება საქართველოს საბიუჯეტო კოდექსით.
5. **ბიუჯეტი/წლიური ბიუჯეტი** - საქართველოს ცენტრალური, ავტონომიური რესპუბლიკებისა და ადგილობრივი ხელისუფლებების ფუნქციებისა და

ვალდებულებების შესრულების მიზნით მისაღები შემოსულობების, გასაწევი გადასახდელებისა და ნაშთის ცვლილების ერთობლიობა, რომელიც დამტკიცებულია საქართველოს ცენტრალური, ავტონომიური რესპუბლიკებისა და ადგილობრივი ხელისუფლებების შესაბამისი ორგანოების მიერ;

6. საშუალოვადიანი სამოქმედო გეგმა - ბიუჯეტით განსაზღვრული პრიორიტეტების ფარგლებში საშუალოვადიან პერიოდში (4 წლიანი პერიოდი) განსახორციელებელი პროგრამებით/ქვეპროგრამებით დასახული შედეგების მისაღწევად განსახორციელებელი ღონისძიებების შესახებ დოკუმენტი, რომელიც მოიცავს აღნიშნული ღონისძიებების აღწერას, დასაბუთებას, ინფორმაციას განმახორციელებლის და განხორციელების ვადების შესახებ, ასევე, არსებული ან/და საჭირო დაფინანსების მოცულობას, მოსალოდნელ შედეგებს და შესრულების შეფასების ინდიკატორებს.
7. ხარჯთაღრიცხვა - საშუალოვადიანი სამოქმედო გეგმით გათვალისწინებული განსახორციელებელი ღონისძიებების განფასება, აღნიშნული ღონისძიებების განსახორციელებლად საჭირო რესურსების და შესაძლო დაფინანსების მოცულობის განსაზღვრა.
8. მოსალოდნელი საბოლოო შედეგი (outcome) - წარმოადგენს პროგრამების შედეგს, ის შინაარსით გლობალურია. ეს არის მდგომარეობა, რომელიც წინასწარ დაგეგმილი და გაანალიზებული პოლიტიკის განხორციელების შედეგად უნდა დადგეს.
9. მოსალოდნელი შუალედური შედეგი (output) - წარმოადგენს პროგრამის/ქვეპროგრამის ფარგლებში გასატარებელი ღონისძიებების განხორციელების შედეგად მიღებულ პროდუქტს. ის ბევრად უფრო კონკრეტულია, ვიდრე საბოლოო შედეგი და წარმოადგენს არა პროგრამის დასრულების ნიშანს, არამედ მისი საბოლოო მიზნის მიღწევისკენ გადადგმულ ნაბიჯების შედეგებს დაზომავეს ამ გზაზე მიღწეულ პროგრესს.
10. მხარჯავი დაწესებულება - სახელმწიფო და ავტონომიური რესპუბლიკის რესპუბლიკური ბიუჯეტებისათვის - პროგრამული კლასიფიკაციის პირველი თანრიგით გათვალისწინებული საბიუჯეტო ორგანიზაცია, ხოლო ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულის ბიუჯეტისათვის - თვითმმართველი ერთეული;
11. საბიუჯეტო ორგანიზაცია - საქართველოს ცენტრალური, ავტონომიური რესპუბლიკის, ადგილობრივი ხელისუფლების მიერ დაფუძნებული ან /და მის მიმართ ანგარიშვალდებული/მისი კონტროლისადმი დაქვემდებარებული

ორგანიზაცია, აგრეთვე სხვა საჯარო სამართლის იურიდიული პირი/არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირი (ასეთის არსებობის შემთხვევაში), თუ იგი არის შესაბამისი დონის ბიუჯეტით განსაზღვრული პროგრამის/ქვეპროგრამის ფარგლებში ასიგნებების განკარგვის უფლებამოსილების მქონე ორგანიზაცია;

12. უწყება/დაწესებულება - ამ მეთოდოლოგიის მიზნებისათვის შეიძლება გამოყენებული იქნეს, როგორც მხარჯავი დაწესებულების, ისე საბიუჯეტო ორგანიზაციის მნიშვნელობით;
13. საფინანსო-საბიუჯეტო სამსახური - მხარჯავი დაწესებულების ის სტრუქტურული ერთეული, რომელიც პასუხისმგებელია სისტემის ბიუჯეტის დაგეგმვასა და აღსრულების მონიტორინგზე. აღნიშნული ფუნქციის მატარებელი სტრუქტურული ერთეული სხვადასხვა უწყებაში სხვადასხვა ფორმით შეიძლება არსებობდეს (სამმართველო, დეპარტამენტი, სამსახური, განყოფილება და ა.შ.) და ქონდეს სხვადასხვა დასახელება (მაგ.: ეკონომიკური დეპარტამენტი, ადმინისტრაციული სამსახური და ა.შ), თუმცა ამ მეთოდოლოგიის მიზნებისათვის ამ სამსახურებმა უნდა იხელმძღვანელოს ამ მეთოდოლოგიით საფინანსო-საბიუჯეტო სამსახურისათვის განსაზღვრული ულება-მოვალეობების შესაბამისად.

დანართი №2

საშუალოვადიანი გეგმებისა და სახელმწიფო ბიუჯეტის პროგრამული ბიუჯეტის ფორმატით შედგენის მეთოდოლოგია

1. ქვეყნის ძირითადი მონაცემებისა და მიმართულებების (BDD) დოკუმენტი

ქვეყნის ძირითადი მონაცემებისა და მიმართულებების დოკუმენტი წარმოადგენს ფისკალურ ჩარჩოს, რომელიც განსაზღვრავს საშუალოვადიან პერიოდში ბიუჯეტის ძირითადი პრიორიტეტების ფარგლებში, მხარჯავი დაწესებულებების პროგრამების დაფინანსების მოცულობას. წლის განმავლობაში, სამინისტროებისა და უწყებების მიერ თავიანთი სამოქმედო გეგმების/სექტორული სტრატეგიების, ახალი პოლიტიკის განსაზღვრისა თუ ახალი ვალდებულებების აღების შემთხვევაში, დოკუმენტი წარმოადგენს ჩარჩოს, რომლის ფარგლებშიც შესაბამისმა უწყებებმა უნდა გაითვალისწინონ რესურსები მათ მიერ აღებული ვალდებულებების დასაფინანსებლად.

საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის მომზადების პირველი ეტაპი იწყება ყოველი წლის პირველ მარტამდე, როდესაც საქართველოს მთავრობა დადგენილებით განსაზღვრავს იმ მხარჯავი დაწესებულებების ნუსხას, რომლებიც უნდა ჩაერთონ დასაგეგმი წლებისათვის ქვეყნის ძირითადი მონაცემებისა და მიმართულებების დოკუმენტის მომზადებაში.

მხარჯავი დაწესებულებების განსაზღვრასთან ერთად საქართველოს მთავრობის დადგენილებით განისაზღვრება იმ ინფორმაციის ნუსხა და მისი წარდგენის ვადები, რომელიც საქართველოს ფინანსთა სამინისტრომ უნდა გამოიყენოს ქვეყნის ძირითადი მონაცემებისა და მიმართულებების დოკუმენტის მომზადების პროცესში.

საქართველოს მთავრობის დადგენილების შესაბამისად საქართველოს ფინანსთა სამინისტროში წარდგენილი უნდა იყოს არანაკლებ შემდეგი ინფორმაცია:

- გასული ორი წლის განმავლობაში, პრიორიტეტების ფარგლებში დაგეგმილ პროგრამებსა და ღონისძიებებზე მიმართული სახსრები და მათი განხორციელებით მიღწეული შედეგები;

- მიმდინარე წლისთვის არსებული პრიორიტეტების ფარგლებში დაგეგმილ პროგრამებსა და ღონისძიებებზე გამოყოფილი სახსრები და მათი განხორციელების მოსალოდნელი შედეგები;

- დასაგეგმი წლებისათვის მხარჯავი დაწესებულებების პრიორიტეტების ჩამონათვალი, მათი მოკლე აღწერა, მოსალოდნელი შედეგები და შედეგების შეფასების ინდიკატორები;

- დასაგეგმი წლების პრიორიტეტების საშუალოვადიანი ბიუჯეტი, რომელიც ჩამოლილი უნდა იყოს პროგრამების მიხედვით;

- დასაგეგმი წლისათვის მხარჯავ დაწესებულებებში დასაქმებულთა საორიენტაციო ზღვრული მოცულობები;

- დასაგეგმი წლებისათვის გამოსაყოფი ასიგნებების საორიენტაციო ზღვრული მოცულობები.

აღნიშნული ინფორმაციის მიღების შემდგომ საქართველოს ფინანსთა სამინისტრო საქართველოს სამინისტროებთან კონსულტაციების საფუძველზე ამზადებს ინფორმაციას საქართველოს სამინისტროების ძირითადი მიმართულებებისა და ძირითადი მაკროეკონომიკური პროგნოზების შესახებ, რომელიც წარედგინება საქართველოს მთავრობას.

საქართველოს მთავრობის სხდომაზე განხილვის შემდგომ აღნიშნული ინფორმაცია ეგზავნება საქართველოს პარლამენტს. საქართველოს პარლამენტის შესაბამისი კომიტეტების დასკვნების გათვალისწინებით საქართველოს სამინისტროები ამტკიცებენ თავიანთ საშუალოვადიან სამოქმედო გეგმებს და უგზავნიან საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს.

საქართველოს სამინისტროების საშუალოვადიანი სამოქმედო გეგმების, მხარჯავი დაწესებულებების მიერ წარმოდგენილი ინფორმაციის, მაკროეკონომიკური პროგნოზებისა და პროგნოზირებული საფინანსო რესურსის საფუძველზე საქართველოს ფინანსთა სამინისტრო ამზადებს ქვეყნის ძირითადი მონაცემებისა და მიმართულებების დოკუმენტის პირველად ვარიანტს.

ქვეყნის ძირითადი მონაცემებისა და მიმართულებების დოკუმენტში საქართველოს საბიუჯეტო კოდექსით გათვალისწინებული ინფორმაცია წარმოდგენილია შემდეგი სტრუქტურის მიხედვით:

- დოკუმენტში წარმოდგენილი უნდა იყოს საქართველოს მთავრობის მიერ დასახული მიზნები, რისი მიღწევა სურს საშუალოვადიან პერიოდში და რა ძირითადი სამოქმედო გეგმები აქვს დასახული აღნიშნული მიზნების მისაღწევად.

- აღწერილი უნდა იყოს ქვეყანაში არსებული მაკროეკონომიკური სიტუაციის მოკლე ანალიზი, ძირითადი მაკროეკონომიკური ინდიკატორების ფაქტობრივი და საპროგნოზო მაჩვენებლები და მათი აღწერა;

- მაკროეკონომიკური სიტუაციის აღწერის შემდგომ წარმოდგენილი უნდა იყოს გასული ორი წლის ბიუჯეტის შესრულების საბოლოო შედეგები, შემოსულობების ფაქტობრივი მაჩვენებლები და ბიუჯეტიდან დაფინანსებული მნიშვნელოვანი ღონისძიებები;

• შემდგომ ნაწილში მოცემული უნდა იყოს მიმდინარე საბიუჯეტო წლის და დასაგეგმი წლების ნაერთი და სახელმწიფო ბიუჯეტის აგრეგირებული მაჩვენებლები და საფინანსო რესურსის პროგნოზების მოკლე აღწერა;

- მთავრობის პროგრამიდან გამომდინარე დასაგეგმი წლის ბიუჯეტის ძირითადი პრიორიტეტული მიმართულებები, რომლის ფარგლებშიც მხარჯავი დაწესებულებები ახორციელებენ პროგრამებსა და ქვეპროგრამებს.

• წარმოდგენილი უნდა იყოს დასაგეგმი წლებისათვის სახელმწიფო ბიუჯეტის დაფინანსებაზე მყოფი ორგანიზაციების რიცხოვნობის და ასიგნებების საორიენტაციო ზღვრული მოცულობები. ასიგნებების საორიენტაციო ზღვრულ მოცულობაში არ უნდა იყოს გათვალისწინებული დონორების მიერ დაფინანსებული პროგრამები და მათ ფარგლებში სახელმწიფოს თანადაფინანსებისა და თანამონაწილეობისთვის საჭირო ასიგნებები.

ზღვრული მოცულობების გაანგარიშებისას საქართველოს ფინანსთა სამინისტრო ითვალისწინებს საქართველოს კანონმდებლობით განსაზღვრული დაფინანსების განსაკუთრებულ წესს ზოგიერთი მხარჯავი დაწესებულებისათვის და შემდეგ გარემოებებს:

– საქართველოს პარლამენტის და საქართველოს კონტროლის პალატის ზღვრულ მოცულობებში საქართველოს პარლამენტის შესაბამისი დადგენილებით გათვალისწინებული ასიგნებები;

– საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს და საერთო სასამართლოების ასიგნებების განსაზღვრისას, საქართველოს საბიუჯეტო კოდექსის 42-ე მუხლის შესაბამისად არ უნდა შეამციროს აღნიშნული ორგანიზაციების ხარჯების მოცულობა მიმდინარე წლის მოცულობასთან შედარებით;

– საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს შეთხვევაში უნდა გაითვალისწინოს, რომ საქართველოს პროკურატურისათვის გამოყოფილი ხარჯების მოცულობა არ უნდა იყოს წინა წლის შესაბამის მოცულობაზე ნაკლები;

– საქართველოს კულტურის და ძეგლთა დაცვის და საქართველოს სპორტისა და ახალგაზრდობის საქმეთა სამინისტროების ასიგნებების ზღვრული მოცულობების განსაზღვრისას – საქართველოს საბიუჯეტო კოდექსის 44-ე მუხლის მოთხოვნები;

– საზოგადოებრივი მაუწყებლის დაფინანსების განსაზღვრისთვის აუცილებელად უნდა იქნეს გათვალისწინებული მაუწყებლობის შესახებ საქართველოს კანონის 33-ე მუხლის მე-5 პუნქტის მოთხოვნები;

– საშტატო განრიგით გათვალისწინებულ თანამშრომელთა რაოდენობა და მათი

თანამდებობრივი სარგოების წლიური მოცულობა უმეტესწილად გაითვალისწინება მიმდინარე წელს მოქმედი საშტატო განრიგის მიხედვით;

– შტატგარეშე თანამშრომელთა სახელფასო ფონდი უმეტესწილად განსაზღვრება არა უმეტეს მიმდინარე წელს არსებული ოდენობით;

– მივლინებების, ოფისის, ტრანსპორტის, ტექნიკის და იარაღის ექსპლოატაციისა და მოვლა-შენახვის (გარდა საქართველოს თავდაცვის და შინაგან საქმეთა სამინისტროების) და საბიუჯეტო ორგანიზაციის ფუნქციონირებასთან დაკავშირებული სხვა მიმდინარე ხარჯები განისაზღვრება გასული და მიმდინარე წლების სტატისტიკური მონაცემების გათვალისწინებით. ამასთან, აღნიშნული ხარჯები არ უნდა იყოს მიმდინარე წლის გეგმურ მაჩვენებელზე მეტი; პროგრამების და მათ ფარგლებში განსახორციელებელი ქვეპროგრამებისა და ღონისძიებებისათვის საჭირო თანხები განსაზღვრება მათი შესრულების გასული და მიმდინარე სტატისტიკური ინფორმაციის და საფინანსო რესურსის პროგნოზის გათვალისწინებით. გარდა ამისა, პროგრამის ბიუჯეტის განსაზღვრისას გაანალიზებული უნდა იქნეს გასულ წლებში შესაბამისი პროგრამის ფარგლებში დაგეგმილი და ფაქტობრივად მიღწეული შედეგები;

– ამასთან, ზემოაღნიშნული წესით მიღებული მონაცემები საქართველოს ფინანსთა სამინისტროსთვის საორიენტაციო ხასიათისაა და ზღვრული მოცულობების განსაზღვრისას შესაძლებელია მხედველობაში მიღებული იქნეს სხვა ფაქტორები და ზღვრული მოცულობები განისაზღვროს უფრო მეტი ან უფრო ნაკლები ოდენობით.

• დოკუმენტის შემდეგ ნაწილში წარმოდგენილი უნდა იყოს საქართველოს მთავრობის მიერ დასახული მიზნების მისაღწევად დაგეგმილი პრიორიტეტული მიმართულებები, თითოეული მათგანის მოკლე აღწერა, მათ ფარგლებში მხარჯავი დაწესებულებების მიერ დაგეგმილი პროგრამები, მათი აღწერა და მოსალოდნელი შედეგები;

ამ ნაწილში თითოეული პროგრამისათვის წარმოდგენილი უნდა იყოს თითოეული პროგრამის არსებობის მნიშვნელობა, ძირითადი არსი და მთავარი მიზანი რისთვის არის აღნიშნული პროგრამის დაფინანსება საშუალოვადიან პერიოდში მნიშვნელოვანი მხარჯავი დაწესებულებისათვის.

ამ დოკუმენტში წარმოდგენილი პროგრამების აღწერები უნდა ქმნიდეს ფართო ჩარჩო კონტექსტს სამინისტროებისათვის, რის ფარგლებშიც დაიგეგმება თითოეული სამინისტროს საშუალოვადიანი დეტალური სამოქმედო გეგმა, კონკრეტული ღონისძიებებით, რომლებიც თავის მხრივ შედარებით გამსხვილებულად წარმოდგენილი იქნება წლიურ ბიუჯეტსა და ბიუჯეტის კანონის პროგრამულ დანართში.

- დოკუმენტის ბოლო ნაწილში მოცემული უნდა იყოს საქართველოს მთავრობის მიერ განსაზღვრული პრიორიტეტული მიმართულებების ფარგლებში მხარჯავი დაწესებულებების მიერ დაგეგმილი თითოეული პროგრამის დაფინანსების მოცულობა დასაგეგმი საბიუჯეტო წლებისათვის. აღნიშნულ ნაწილში წარმოდგენილი უნდა იყოს პროგრამის განხორციელებაზე მიმართული მთლიანი სახსრები;

- დოკუმენტს თან უნდა ახლდეს შესაბამისი დანართები, სადაც წარმოდგენილი იქნება განახლებული მაკროეკონომიკური პროგნოზები.

ქვეყნის ძირითადი მონაცემებისა და მიმართულებების დოკუმენტი არ მტკიცდება და არა აქვს კანონის ძალა. დოკუმენტის გადამუშავებული ვარიანტი წარმოადგენს საქართველოს პარლამენტისათვის წარდგენილი წლიური ბიუჯეტის კანონის პროექტის პაკეტის მნიშვნელოვან ნაწილს და მისი საბოლოო ვარიანტი მზადდება საბიუჯეტო წლის დაწყებიდან 1 თვის ვადაში და წარედგინება საქართველოს პარლამენტის საფინანსო-საბიუჯეტო კომიტეტს.

2. სამინისტროების საშუალოვადიანი გეგმები

თითოეული სამინისტრო, კანონმდებლობით დადგენილ ვადაში ვალდებულია მოამზადოს და დაამტკიცოს მისი საშუალოვადიანი სამოქმედო გეგმა.

საშუალოვადიანი სამოქმედო გეგმა აუცილებლად უნდა გამომდინარეობდეს ქვეყნის ძირითადი მონაცემებისა და მიმართულებების დოკუმენტისაგან და საფუძვლად უნდა ედოს წლიური ბიუჯეტის კანონის მომზადების მიზნით საქართველოს ფინანსთა სამინისტროსათვის წადგენილ საბიუჯეტო განაცხადს.

სამოქმედო გეგმა თავისი შინაარსიდან გამომდინარე უფრო დეტალურ ღონისძიებებად უნდა იშლებოდეს ვიდრე ეს ქვეყნის ძირითადი მონაცემებისა და მიმართულებების დოკუმენტში ან წლიური ბიუჯეტის კანონშია წარმოდგენილი. თითოეული პროგრამა, რომელსაც სამინისტრო ახორციელებს უნდა იყოს წარმოდგენილი ყველა იმ ღონისძიების სახით, რაც პროგრამის მიზნების მისაღწევად საჭირო. შესაძლოა ღონისძიებები სამოქმედო გეგმაშივე ჯგუფდებოდეს პროგრამებად და ქვეპროგრამებად, რომელიც შემდგომ წლიურ ბიუჯეტში გადავა, ან წარმოდგენილი იყოს განმახორციელებელი უწყებების მიხედვით და საბიუჯეტო განაცხადში ერთიანდებოდეს პროგრამებად და ქვეპროგრამებად.

2.1 რას უნდა მოიცავდეს საშუალოვადიანი გეგმები

საშუალოვადიანი გეგმის შედგენისას (რომელიც ყოველწლიურად განახლებადი 4 წლიანი დოკუმენტია) სამინისტროებმა უნდა იხელმძღვანელონ გეგმის შედგენის მომენტში მოქმედი ქვეყნის ძირითადი მონაცემებისა და მიმართულებების დოკუმენტით მათთვის განსაზღვრული დაფინანსების საორიენტაციო ზღვრული მოცულობებიდან გამომდინარე და ღონისძიებების დაფინანსებისათვის თუ არსებობს დამატებით დაფინანსების მოზიდვის საჭიროება მათ შესახებ ცალკე უნდა გაკეთდეს მითითება.

სამოქმედო გეგმის თითოეული ღონისძიებისთვის სასურველია წარმოდგენილი იყოს:

- ა) ღონისძიების არსი;
- ბ) განმახორციელებელი;
- გ) ღონისძიების საბაზისო მაჩვენებელი და ღონისძიების განხორციელების შედეგად მისაღები სამიზნე მაჩვენებელი;
- დ) დაფინანსების წყარო;
- ე) ღონისძიების განხორციელებისათვის საჭირო ხარჯთაღრიცხვა არსებული

დაფინანსების პირობებში და მთლიანობაში (თუ ღონისძიება დამატებით დაფინანსების შემთხვევაში შესაძლოა სხვაგვარად განვითარდეს);

ვ) დამატებით წყაროს არსებობის შემთხვევაში სამიზნე მაჩვენებლებში ცვლილება;

ზ) ინფორმაცია იმის შესახებ, ღონისძიება წარმოადგენს არსებული პროგრამის არსებული გზით გაგრძელების ნაწილს თუ უკავშირდება რეფორმას, ახალ პოლიტიკას ან ახალ პროგრამას.

ა) ღონისძიების არსი

აღწერილობითი ნაწილში აღწერილია ინფორმაცია იმის შესახებ თუ რას გულისხმობს ღონისძიება, რა უნდა განხორციელდეს კონკრეტული აქტივობის ფარგლებში; ღონისძიება თავისი შინაარსით უნდა იყოს სამინისტროს პრიორიტეტების, პროგრამებისა და ქვეპროგრამების ფარგლებში განსახორციელებელი კონკრეტული ქმედებები, რომელიც დაშლილია ისეთ წვრილ დონეზე, რომ მისი განმახორციელებელი უმეტეს შემთხვევაში ერთი კონკრეტული უწყება ან უწყებაში შემავალი სტრუქტურული ერთეულია (სამინისტროს სისტემის შიგნით).

ბ) განმახორციელებელი

სამინისტროს კონტროლს დაქვემდებარებული ის ერთეული რომელიც უშუალოდაა პასუხისმგებელი ღონისძიების განხორციელებაზე;

განმახორციელებელში უმეტეს შემთხვევაში მოიაზრება სამინისტროს აპარატი, ტერიტორიული ერთეული/საქვეუწყებო დაწესებულების ან სსიპის/ა(ა)იპის სტრუქტურული ერთეული (დეპარტამენტი/სამმართველო), ღონისძიებების დიდი ნაწილისთვის განმახორციელებელი ერთი სტრუქტურული ერთეული იქნება, თუმცა შესაძლებელი ზოგ შემთხვევაში რამდენიმე მათგანი ან მთლიანად სტრუქტურა იყოს განმახორციელებელი. ასეთ შემთხვევაში სასურველია ღონისძიების აღწერილობით ნაწილში მაინც გაიმიჯნოს სხვადასხვა სტრუქტურული ერთეულების კომპეტენციები

გ) საბაზისო და სამიზნე მაჩვენებლები

სამიზნე მაჩვენებლებში წარმოდგენილი უნდა იყოს ღონისძიების განხორციელების შედეგად საშუალოვადიან პერიოდში მისაღები კონკრეტული პროდუქტი, შედეგი და აღნიშნული შედეგი დაშლილი უნდა იყოს საშუალოვადიანი პერიოდის თითოეული წლისათვის საორიენტაციოდ შედეგის მაჩვენებელში რა პროგრესი იქნება მიღწეული.

სამიზნე მაჩვენებლები უნდა აღნიშნავდეს კონკრეტული ღონისძიების განხორციელების შედეგად მისაღებ პროდუქტს, რომელიც შესაძლოა გამოიხატოს რაოდენობრივ ან თვისობრივ მაჩვენებლებში.

მაგალითი (1)

თუ ღონისძიების სამიზნე მაჩვენებელი რაოდენობრივია და გულისხმობს, რომ ღონისძიების განხორციელების შედეგად საშუალოვადიანი პერიოდისათვის ბენეფიციართა 100% მოცული უნდა იყოს კონკრეტული ხარისხის სერვისით, თითოეულ წელზე წარმოდგენილი უნდა იყოს პირველი წლის ბოლოს ბენეფიციართა რა % იქნება მოცული ამ სერვისით, მე-2 წელს რა ნაწილი და ა.შ. ან პირველ წელს ბენეფიციართა რა ნაწილი იქნება მოცული საბაზისო პაკეტით, მე-2 წელს გაუმჯობესებული პაკეტით, მე-3 წელს კიდევ უფრო მაღალი პაკეტით, მე-4 წელს სრული პაკეტით.

თუ ღონისძიების მაჩვენებელი რაოდენობრივი არ არის და მაგალითად გულისხმობს ახალი რეგულაციის დანერგვას შესაძლოა საშუალოვადიანი პერიოდის მაჩვენებელი იყოს რეგულაციის ამოქმედება, ხოლო პირველი წლის ბოლოსათვის მაჩვენებელი იყოს კანონპროექტის მომზადება და განსახილველად წარდგენა, მე-2 წლისათვის კანონის საბოლოო ვარიანტზე შეჯერება და მისი დამტკიცება, მე-3 წელს პილოტირება, ხოლო მე-4 წელს კანონის ამოქმედება.

თითოეულ მაჩვენებელზე აუცილებელია მითითებული იყოს ღონისძიების დაწყების მომენტისათვის არსებული რეალობის ამსახველი ინდიკატორი - საბაზისო მაჩვენებელი.

მაგალითი (2)

ზემოაღნიშნული (2) მაგალითის შემთხვევაში საბაზისო ინდიკატორი შესაძლოა იყოს, რომ არსებული მდგომარეობით მოცული 5% ან 0% ან ყველა ბენეფიციარი სარგებლობს საბაზო პაკეტზე დაბალი მომსახურებით;

მეორე შემთხვევაში კი არსებული ინდიკატორი შესაძლოა იყოს, რომ არ არსებობს რეგულაცია, ან არ არსებობს საკონონმდებლო აქტი, რომელიც არეგულირებს საკითხს, ან არსებობს რეგულაცია, რომელიც ვერ პასუხობს საერთაშორისო სტანდარტებს და ა.შ.

მნიშვნელოვანია, რომ მითითებული იყოს შესაბამისი ინდიკატორის გაზომვისთვის საჭირო მონაცემების წყარო.

დ) დაფინანსების წყარო

დაფინანსების წყაროში უნდა იქნეს მითითებული ღონისძიების დაფინანსება სამინისტროს საშუალოვადიანი გეგმით გათვალისწინებული რომელი პროგრამიდან განხორციელდება, ასევე თუ არსებობს სხვა დამატებითი წყაროები დონორი, საკუთარი, რითაც შეიძლება დაფინანსება განხორციელდეს, ასევე აქ შეიძლება მიეთითოს არსებობს თუ არა დამატებით დაფინანსების მოზიდვის საჭიროება.

ე) ხარჯთაღრიცხვა

თითოეული ღონისძიების უკან უნდა იდგეს ხარჯთაღრიცხვა, სადაც განსაზღვრული იქნება ღონისძიების განსახორციელებლად საჭიროგადასახდელები. ხარჯთაღრიცხვის შედგენის მეთოდოლოგია ბევრ შემთხვევაში ინდივიდუალური იქნება, თუმცა გასათვალისწინებელია, რომ:

- როდესაც ღონისძიება დაკავშირებულია ინტელექტუალურ შრომასთან და რომელსაც ახორციელებს სამინისტროს აპარატი (სხვა უწყება) შესაძლებელია ხარჯთაღრიცხვა დაითვალოს კაც/საათის მიხედვით;
- თუ პროგრამის ხარჯი დამოკიდებულია ბენეფიციარების რაოდენობაზე ხარჯთაღრიცხვა კეთდება ბენეფიციარების მიხედვით;
- თუ პროგრამა ითვალისწინებს ახალი ინფრასტრუქტურის შექმნას ან რაიმე პროდუქტის შექმნას და არ არის მხოლოდ ინტელექტუალურ შრომასთან დაკავშირებული, ხარჯთაღრიცხვა კეთდება პროდუქტის შექმნისთვის საჭირო ხარჯის მიხედვით (+ ინტელექტუალური შრომა დათვლილი პირველ პუნქტში თუ იგი უკვე არ არის სხვა ღონისძიების ნაწილი ან თუ მისი ცალკე გამოყოფა შესაძლებელია);
- ✓ ხარჯთაღრიცხვის მოსამზადებლად ასევე შესაძლებელია გამოყენებულ იქნეს ალტერნატიული გზა, როდესაც შესაძლებელია აღებულ იქნეს უწყების/სტრუქტურული ერთეულის შენახვის საშუალო ხარჯი (გამოთვლა შესაძლებელია გასული რამდენიმე და მიმდინარე წლის მთლიანი ხარჯებიდან), შემდეგ დაიყოს უწყების/სტრუქტურული ერთეულის კომპეტენციების შესრულებად პროცენტულად დაახლოებით რა წილი მიაქვს და მთლიანი ხარჯები გადანაწილდეს იგივე პროპორციით. ეს მიდგომა უფრო მოსახერხებელია იმ შემთხვევაში, როდესაც ერთეულში თანამშრომლების კომპეტენციები არ არის დაყოფილი მკვეთრად და ყველა თანამშრომელი ყველა ფუნქციაზე მუშაობს სხვადასხვა პერიოდში და შესაბამისად განაწილება თითოეული თანამშრომლის რა დრო იხარჯება და რა ღონისძიებაზე რთულია.

ვ) დამატებითი დაფინანსება

თუ ხარჯთაღრიცხვისა და დაფინანსების წყაროს მითითებისას გასათვალისწინებელია, რომ ღონისძიება უნდა გაიწეროს იმ რეალობიდან გამომდინარე, რის დაფინანსების საშუალებაც შესაბამისი წლებისათვის არსებობს (ერთი და იგივე ღონისძიების განხორციელება შესაძლოა დაიგეგმოს სხვადასხვაგვარად დაფინანსების მოცულობიდან გამომდინარე მაგ.: გადანაწილდეს მეტ წლებზე, დაიგეგმოს ნაკლები მოცულობით, ბენეფიციართა შეზღუდულ რაოდენობაზე გათვლილი, განსხვავებული ხარისხით და ა.შ.), თუმცა სასურველია ასევე იყოს მითითებული სრულყოფილად განხორციელების შემთხვევაში საჭირო დაფინანსების მთლიანი მოცულობა და ხარჯთაღრიცხვა, ასევე სამიზნე მაჩვენებლები გაზრდილი დაფინანსების შემთხვევაში, მსგავსი ტიპის ინფორმაცია მნიშვნელოვანია, როგორც ზოგადად გეგმების ჩამოყალიბებისათვის, ასევე შესაძლო დონორებთან სასაუბროდ, რათა ნათლად ჩანდეს სად არის შესაბამისი საჭიროებები.

ზ) ღონისძიებები მიმდინარე და ახალი პოლიტიკისათვის

სამოქმედო გეგმაში სასურველია თითოეულ ღონისძიებას მითითებული ქონდეს აღნიშნული ღონისძიება ხორციელდება არსებული პოლიტიკის ფარგლებში და წარმოადგენს პოლიტიკის გაგრძელებას, თუ წარმოადგენს ახალი პოლიტიკის ან რეფორმის შემადგენელ ნაწილს.

აღნიშნული მნიშვნელოვანია, ვინაიდან სამოქმედო გეგმების შედგენისას პირველ რიგში ხდება ისეთი ღონისძიებების გათვალისწინება და მათთვის შესაბამისი დაფინანსების მოძიება, რომლებიც დაკავშირებულია უკვე აღებულ ვალდებულებებთან და არსებულ პროგრამებთან/ქვეპროგრამებთან (თუ პროგრამამ/ქვეპროგრამამ თავი არ ამოწურა და საჭიროა მისი ამ ფორმით შენარჩუნება), ხოლო მიმდინარე პოლიტიკის შენარჩუნებისათვის საჭირო ღონისძიებების სამოქმედო გეგმაში გათვალისწინების შემდეგ ხდება ახალი პროგრამების/ქვეპროგრამებისა თუ პროექტების განხორციელებისათვის საჭირო ღონისძიებების დაგეგმვა, მათ ხარჯთაღრიცხვების შედგენა და დაფინანსების წყაროს განსაზღვრა.

სასურველია სამინისტროს მიერ დამტკიცებული საშუალოვადიანი სამოქმედო გეგმის შესავალი ნაწილი მოიცავდეს წინა წლების გეგმების გაანალიზების შედეგად მიღებულ ინფორმაციას და მათი გათვალისწინების შესაძლებლობებს ახალ სამოქმედო გეგმებში.

2.2 საშუალოვადიანი გეგმების შემუშავება

საშუალოვადიანი გეგმების შედგენა საჭიროებს კომპლექსურ მიდგომას, ერთის მხრივ უნდა მოხდეს ე.წ. „ზემოდან ქვემოთ“ დაგეგმვის მეთოდის გამოყენება და ამასთანავე აუცილებელია „ქვემოდან ზემოთ“ პრინციპის გათვალისწინებაც.

ნებისმიერი უწყების საშუალოვადიანი სამოქმედო გეგმა უნდა გამომდინარეობდეს უფრო გლობალური სტრატეგიებით გათვალისწინებული პრიორიტეტებიდან. ასეთ გლობალური დოკუმენტებია სამთავრობო პროგრამა - „ძლიერი, დემოკრატიული, ერთიანი საქართველოსთვის“, საქართველოს სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების სტრატეგია - საქართველო 2020, ქვეყნის ძირითადი მონაცემების და მიმართულებების დოკუმენტი, სხვადასხვა სექტორული სტრატეგიები და უშუალოდ სამინისტროს დებულებით განსაზღვრული მიზნები და დებულებები.

ზემოაღნიშნულის გათვალისწინებით სამოქმედო გეგმის შედგენისას აუცილებელია პროცესში ჩართული იყვნენ და პროცესს ორგანიზებას უწევდნენ სამინისტროს/უწყების მაღალი რგოლის მენეჯმენტი, ის ადამიანები, რომლებიც ზუსტად ხედავენ სამოქმედო გეგმით გათვალისწინებულ ღონისძიებებს შესაბამისი მიმართულებით არსებული ერთიან პოლიტიკის კონტექსტში.

ზემოაღნიშნულთან ერთად გასათვალისწინებელია, რომ სამოქმედო გეგმები განსხვავებით სტრატეგიებისაგან ქმნის არა ზოგად ჩარჩოს, არამედ განსაზღვრავს კონკრეტულ ღონისძიებებს, ე.წ. ოპერატიულ გეგმებს, რომლის მიხედვითაც ეს უწყებები საშუალოვადიან/შესაბამის პერიოდში იფუნქციონირებენ, შესაბამისად ეს ღონისძიებები თავისი შინაარსით საკმაოდ კონკრეტულ და დეტალურ ქმედებებს აღწერს, რაც გულისხმობს, რომ მათ მომზადებაში ჩართულნი უნდა იყვნენ უშუალოდ შემსრულებლები, ის პირები ვინც ყველაზე ახლოს და დეტალურად იცნობენ მიმდინარე პროცესებს და ყველაზე ახლოს ხედავენ პრობლემატურ მონაკვეთებსა და გაუმჯობესების შესაძლებლობებს.

ზემოაღნიშნული გულისხმობს, რომ საშუალოვადიანი სამოქმედო გეგმის შედგენა ვერ იქნება ერთი სტრუქტურული ერთეულის კომპეტენცია, პროცესში მთლიანად უწყების ჩართვაა აუცილებელი და საჭირო. სამოქმედო გეგმით გათვალისწინებულ თითოეულ ღონისძიებაზე პასუხისმგებლობას უნდა იღებდეს შესაბამისი შემსრულებელი სტრუქტურული ერთეული და არა მხოლოდ იმპლემენტაციის დონეზე, არამედ თავად დაგეგმარების დონეზე.

სასურველია სამინისტროების შემთხვევაში არსებობდეს სპეციალური სამუშაო ჯგუფი, რომელშიც ჩართული იქნება მინისტრის ყველა მოადგილე, ყველა

დეპარტამენტის უფროსი და ყველა საქვეუწყებო თუ სხვა ტიპის დაქვემდებარებული სტრუქტურული ერთეული ხელმძღვანელი. ჯგუფის მუშაობას კოორდინაციას უნდა უწევდეს საფინანსო-საბიუჯეტო სამსახური და შესაბამისი კურატორი მინისტრის მოადგილე/მინისტრი (თუ თავად კურირებს). აღნიშნულის მიუხედავად, ეს იმას არ ნიშნავს, რომ სამოქმედო გეგმა საფინანსო/საბიუჯეტო/ეკონომიკური სამსახურის/დეპარტამენტის შესადგენია. აღნიშნული სამსახური/დეპარტამენტი პასუხს აგებს გეგმით გათვალისწინებული ღონისძიებების თავსებადობაზე სამინისტროსათვის გამოყოფილი ასიგნებების საორიენტაციო ზღვრულ მოცულობებთან, ზედამხედველობას უწევს შესაბამისი ღონისძიებების ხარჯთაღრიცხვების მომზადების პროცესს. საშუალოვადიანი სამოქმედო ღონისძიებები კი უნდა დაიგეგმოს უშუალოდ პოლიტიკის განმახორციელებელი ერთეულების მიერ. მათ უნდა უზრუნველყონ მათ მიმართ დაკისრებული ფუნქციამოვალეობებისა და სხვადასხვა სტრატეგიული დოკუმენტებით განსაზღვრული მიზნების შესაბამისად დაგეგმონ საშუალოვადიან პერიოდში მისაღწევი კონკრეტული სამიზნეები და მათ მისაღწევად განსახორციელებელი ღონისძიებები, რომლებიც რეალისტურია როგორც დროითი, ისე ადამიანური და რაც მთავარია ფინანსური რესურსების გათვალისწინებით. აღნიშნულის განსახორციელებლად სასურველია გეგმების შედგენამდე საფინანსო-საბიუჯეტო სამსახური თითოეული მიმართულების მიხედვით განსაზღვრავდეს ე.წ. ჭერებს ამ სამინისტროსათვის ქვეყნის ძირითადი მონაცემების და მიმართულების დოკუმენტით განსაზღვრული საორიენტაციო მოცულობების გათვალისწინებით. ასევე სასურველია სამუშაო ჯგუფში შეიქმნას ქვეჯგუფები, რომლებიც მიმართულებების მიხედვით საფინანსო-საბიუჯეტო სამსახურთან ერთად იმუშავენ გეგმის მათი ნაწილის შემუშავებაზე. თითოეულ ასეთ ქვეჯგუფში უნდა შედიოდეს შესაბამისი მიმართულებით წამყვანი დეპარტამენტის წარმომადგენელი, განმახორციელებელი უწყებების (სსიპების/ა(ა)იპების) წარმომადგენლები, საფინანსო-საბიუჯეტო სამსახურის წარმომადგენლები, იურიდიული დეპარტამენტის, ადამიანური რესურსების და სხვა ზოგადი პროფილის დეპარტამენტების წარმომადგენლები. ასევე შესაძლებელია სხვადასხვა ჯგუფებში მონაწილეობდეს ფინანსთა სამინისტროს წარმომადგენელიც.

დასაგეგმი და შემდგომი 3 წლისათვის საშუალოვადიანი გეგმების შედგენისათვის მზადება სასურველია დაიწყოს მიმდინარე წლის იანვრის თვიდანვე. ქვეყნის ძირითადი მონაცემების და მიმართულებების დოკუმენტის შედგენის მიზნებისათვის საქართველოს ფინანსთა სამინისტროში წარდგენილი პროგრამული მიმართულებები უნდა გამომდინარეობდეს სწორედ ამ ტიპის სამოქმედო გეგმებიდან. სამოქმედო გეგმები მზად უნდა იყოს 30 ივნისისთვის, როდესაც სამინისტროებს

ევალუბათ ამ გეგმების დამტკიცება, ხოლო ქვეყნის ძირითადი მონაცემებისა და მიმართულებების დოკუმენტის პირველადი ვარიანტის მომზადების შემდეგ საბიუჯეტო განაცხადზე მუშაობისას პროგრამებისა და ქვეპროგრამების შედგენისას გათვალისწინებულ უნდა იქნეს საშუალოვადიანი სამოქმედო გეგმებით განსაზღვრული ამოცანები და მისაღწევი მიზნები.

ასევე აღნიშნული მიდგომა შესაძლებელია გამოყენებული იქნეს სექტორული სტრატეგიების სამოქმედო გეგმების შემუშავების დროს, სტრატეგიაზე პასუხისმგებელი წამყვანი უწყებების მიერ.

მაგალითი (3)

საჯარო ფინანსების მართვის რეფორმის სტრატეგიის განხორციელების ხელშეწყობის მიზნით, საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს სისტემაში შემავალი სუბიექტების საქმიანობის კოორდინაციის, აგრეთვე შესაბამისი წლის სამოქმედო გეგმის პროექტის, წინადადებებისა და დასკვნების შემუშავების მიზნით საქართველოს ფინანსთა მინისტრის ბრძანებით შექმნილია სახელმწიფო ფინანსური მართვის რეფორმის სტრატეგიის (4 წლიანი სტრატეგია) განხორციელების საკოორდინაციო საბჭო. საბჭოს თავმჯდომარეა მინისტრი, ხოლო საბჭოს შემადგენლობაში შედიან მინისტრის მოადგილეები, სამინისტროს სისტემაში შემავალი საქვეუწყებო დაწესებულებების/საჯარო სამართლის იურიდიული პირების, სტრუქტურული ერთეულების ხელმძღვანელები, ასევე, მოწვეული წევრები (საქართველოს პარლამენტის წარმომადგენელი, სახელმწიფო უწყებათა ხელმძღვანელები, შესაბამისი საერთაშორისო და არასამთავრობო ორგანიზაციების წარმომადგენლები).

საბჭოს კომპეტენციაში შემავალი საკითხების მომზადებისა და სათანადო რეკომენდაციების შემუშავების მიზნით იქმნება სამუშაო ჯგუფი/ჯგუფები.

საკოორდინაციო საბჭოს სხდომები ტარდება სამ თვეში ერთხელ და საჭიროებიდან გამომდინარე.

საკოორდინაციო საბჭო შეიმუშავებს წინადადებებს სახელმწიფო სექტორის ფინანსური მართვის რეფორმის სტრატეგიის თაობაზე, ამზადებს რეფორმის ფარგლებში შესაბამისი წლის სამოქმედო გეგმის პროექტს და წარუდგენს საქართველოს ფინანსთა მინისტრს დასამტკიცებლად; შეიმუშავებს წინადადებებს და რეკომენდაციებს რეფორმის სტრატეგიის განახლებისა და სრულყოფის მიზნით; ხელს უწყობს სამოქმედო გეგმის შესრულების კვარტალური და წლიური ანგარიშების მომზადებას; შესაბამისი წლის სამოქმედო გეგმის შესრულების პროცესში კოორდინაციას უწევს სამინისტროს სისტემაში შემავალი სუბიექტების საქმიანობას ასევე, ახორციელებს სახელმწიფო სექტორის ფინანსური მართვის რეფორმის სტრატეგიის და შესაბამისი წლის სამოქმედო გეგმის იმპლემენტაციის პროცესის მონიტორინგს.

სამოქმედო გეგმით გათვალისწინებული ღონისძიებების ხარჯთაღრიცხვის მოსამზადებლად, თითოეულ ღონისძიებაზე პასუხისმგებელი სტრუქტურული ერთეული ამზადებს შესაბამის ინფორმაციას (ღონისძიების გატარებისათვის საჭირო ადამიანური/დროითი/მატერიალური/სხვა რესურსების გათვალისწინებით)

2.3 საშუალოვადიანი გეგმების შეფასება

საშუალოვადიანი გეგმების დამტკიცება ყოველწლიურად ხდება 4 წლიანი პერიოდისათვის, რაც გულისხმობს, რომ ისინი ე.წ. მცოცავი გრაფიკით განახლებადია ყოველწლიურად.

საშუალოვადიანი დაგეგმვის ჩვეულ პრაქტიკად ქცევისათვის აუცილებელია საშუალოვადიან გეგმებთან მიმართებაში გამოიყენებოდეს სტანდარტული პროცესის ყველა ეტაპი: დაგეგმვა, განხორციელება, შეფასება და ანგარიშგება.

გეგმები გეგმებად რომ არ დარჩეს განსაკუთრებული მნიშვნელობა აქვს მოხდეს შეფასება რამდენად შესრულდა ის, რაც დაიგეგმა. აღნიშნული შეფასების მთავარი დანიშნულება არ არის ვინმეს „დასჯა“ გეგმების ვერ შესრულებისათვის. შეფასებისა და ანგარიშგების პირველადი დანიშნულებაა მოხდეს გაანალიზება რა ახდენს გავლენას გეგმებსა და ფაქტიურად განხორციელებულ ღონისძიებებს შორის არსებულ განსხვავებებზე, პრობლემა წარმოიშვება დაგეგმვის ეტაპზე თუ განხორციელების, რა შეიძლება გაკეთდეს უკეთესი დაგეგმვის ან დაგეგმილის უკეთესი განხორციელებისათვის.

აღნიშნულის უზრუნველსაყოფად აუცილებელია არსებობდეს შიდა მექანიზმები. იგივე სამუშაო ჯგუფის ფორმატში ყოველწლიურად ახალი სამუშაო გეგმების შედგენამდე სასურველია ხდებოდეს გასული წლის მდგომარეობით დასახული გეგმების და მიღწეული შედეგების შესახებ ანგარიშგება და გაანალიზება. ასევე სასურველია 2 წელიწადში ერთხელ მაინც გასული 4 წლის ფაქტიური შესრულების გაანალიზება შესაბამისი პერიოდის მომცველ საშუალოვადიან სამოქმედო გეგმასთან მიმართებაში.

საქმიანობის შედეგების მონიტორინგი უნდა ეფუძნებოდეს არა მხოლოდ ფინანსურ ანგარიშგებას (რომელი განმახორციელებელი დაწესებულება ითვისებს რესურსს ეკონომიკური კლასიფიკაციის მუხლების მიხედვით), არამედ უნდა აფასებდეს დასახული მიზნებსა და მიღწეულ შედეგებს შორის კავშირებს და მიღებული შედეგების ეფექტიანობას. საქმიანობის შედეგების მონიტორინგის განხორციელებისათვის აუცილებელია რიგი შეფასებების (საქმიანობის შედეგების ინდიკატორები) და დაკავშირებული მიზნების განსაზღვრა. საქმიანობის შედეგები

იძლევა იმის დადასტურების საშუალებას, მიღწეულ იქნა თუ არა მოსალოდნელი შედეგები რესურსების გამოყენებით და თუ ვერ იქნა მიღწეული, მიზეზების ანალიზის შედეგად შესაძლებელი ხდება საბოლოოდ პროგრამის პოლიტიკის და განხორციელების მექანიზმების შეცვლა.

3. პროგრამული ბიუჯეტი

3.1 რეკომენდაცია პროგრამული ბიუჯეტის დაგეგმვისა და ანგარიშგების პროცესის კოორდინირებისათვის

პროგრამული ბიუჯეტის დაგეგმვა თავის მხრივ გულისხმობს წლიური ბიუჯეტით გათვალისწინებული პროგრამების/ქვეპროგრამების დაგეგმვას საშუალოვადიან პერიოდში. საბიუჯეტო ხარჯების საშუალოვადიანი დაგეგმვა და ანგარიშგება არის პროცესი და ამ პროცესის ხელშეწყობის მიზნით აუცილებელია, რომ სამინისტროებმა შექმნან სწორი მიდგომა, რომელიც უზრუნველყოფს ყველა ჩართული მხარის მიერ საჭირო წვლილის შეტანას საშუალოვადიანი გეგმებისა და ბიუჯეტის დაგეგმვის მიზნებისათვის.

აღნიშნული მიზნით შესაძლოა გამოყენებულ იქნეს იგივე სამუშაო ჯგუფები, რომლებიც განხილულია საშუალოვადიანი სამოქმედო გეგმების შედგენის ნაწილში (თავი 3.2). აღნიშნული ჯგუფი იკრიბება საბიუჯეტო კალენდრის მიხედვით და იღებს შესაბამის გადაწყვეტილებას.

წლიური ბიუჯეტის მომზადების პროცესში აღნიშნული კომპლექსური სამუშაო ჯგუფის ჩართვა ხელს შეუწყობს ბიუჯეტის რეფორმის პროცესისადმი მმართველობითი რგოლის მხრიდან საბიუჯეტო პროცესისადმი უფრო სწორი მიდგომების ჩამოყალიბებას და საბოლოო ჯამში შედეგებზე დაფუძნებული საბიუჯეტო სისტემის დამკვიდრებას.

კანონმდებლობით დადგენილი წესით მხარჯავი დაწესებულებისათვის ასიგნებებისა და დასაქმებულთა რიცხოვნობების განსაზღვრის შემდეგ, მხარჯავი დაწესებულებების მიერ საბიუჯეტო განაცხადის მომზადებისას, სამუშაო ჯგუფი განიხილავს ხარჯების განაწილების სხვადასხვა ვარიანტებს და დაამტკიცებს ხარჯების საბოლოო გეგმებს, მიზანშეწონილია განსაზღვროს ზღვრული მოცულობები (ე.წ. ქვეჭერები) პროგრამების და ქვეპროგრამებისათვის. სამინისტროს სისტემაში არსებული საქვეუწყებო დაწესებულებები/სსიპ-ები და სტრუქტურული ერთეულები ვალდებული არიან წარმოადგინონ საბიუჯეტო განაცხადები სამუშაო ჯგუფის მიერ შემუშავებული ფორმატით და განსაზღვრული ზღვრული მოცულობების ფარგლებში, ხოლო დამატებით ასიგნების ან დასაქმებულთა რიცხოვნობის მოთხოვნის შემთხვევაში, სამუშაო ჯგუფი იხილავს შესაბამის დასაბუთებას და მიიღებს საბოლოო გადაწყვეტილებას ასიგნებებისა და დასაქმებულთა რიცხოვნობების გადანაწილების შესახებ ან/და გადაწყვეტილებას საქართველოს ფინანსთა სამინისტროსათვის განაცხადის ზღვრულ მოცულობებს ზე მოთ წარდგენის თაობაზე. სამუშაო ჯგუფთან

შეთანხმებული საბიუჯეტო განაცხადის საბოლოო ვარიანტი წარედგინება საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს.

3.2 ბიუჯეტის სტრუქტურა

ბიუჯეტის პროგრამული ბიუჯეტირების მეთოდით დაგეგმვა გულისხმობს, რომ სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონში ყურადღება გამახვილებულია დაგეგმილი პროგრამების მოსალოდნელ შედეგებზე და მისი შესრულების შეფასების მაჩვენებლებზე და არა მხოლოდ საბიუჯეტო ორგანიზაციებისათვის გამოყოფილ ასიგნებებზე, რისი გათვალისწინებითაც სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონის პროექტი უნდა შემუშავდეს შემდეგი სტრუქტურის მიხედვით:

სახელმწიფო ბიუჯეტის ძირითადი მაჩვენებლები (პირველი თავი)

აღნიშნულ თავში წარმოდგენილი იქნება სახელმწიფო ბიუჯეტის ბალანსი საბიუჯეტო კლასიფიკაციის მიხედვით. მონაცემები წარმოდგენილი უნდა იყოს გასული და მიმდინარე წლებისათვის, ხოლო დასაგეგმი წლის მონაცემები უნდა დაიყოს საბიუჯეტო და დონორების დაფინანსებად. ასევე აღნიშნული თავი უნდა მოიცავდეს ინფორმაციას სახელმწიფო ბიუჯეტის შემოსულობების და გადასახდელების მთლიანი მაჩვენებლებისა და ნაშთის ცვლილების შესახებ.

სახელმწიფო ბიუჯეტის შემოსავლები (მეორე თავი)

აღნიშნულ თავში წარმოდგენილი უნდა იყოს შემოსავლების ჩაშლა საბიუჯეტო კლასიფიკაციის მიხედვით და მონაცემები წარმოდგენილი უნდა იყოს როგორც დასაგეგმი, ასევე გასული და მიმდინარე წლებისათვის.

სახელმწიფო ბიუჯეტის ხარჯები, არაფინანსური აქტივები და მათი ფუნქციონალური კლასიფიკაცია (მესამე თავი)

აღნიშნულ თავში წარმოდგენილი უნდა იყოს ხარჯების მთლიანი მოცულობა, არაფინანსური აქტივების ზრდის მთლიანი მოცულობა ჩაშლილი მხარჯავი დაწესებულებების მიხედვით, არაფინანსური აქტივების კლების მთლიანი მოცულობა ჩაშლილი საბიუჯეტო კლასიფიკაციის ძირითადი კატეგორიების მიხედვით და ხარჯების და არაფინანსური აქტივების ზრდის ფუნქციონალური კლასიფიკაცია.

სახელმწიფო ბიუჯეტის მთლიანი სალდო, ფინანსური აქტივებისა და ვალდებულებების ცვლილება (მეოთხე თავი)

აღნიშნულ თავში წარმოდგენილი უნდა იყოს:

- სახელმწიფო ბიუჯეტის მთლიანი სალდოს მოცულობა;
- ფინანსური აქტივების ზრდის და კლების მოცულობები ჩაშლილი საბიუჯეტო კლასიფიკაციის მიხედვით გასული, მიმდინარე და დასაგეგმი წლებისათვის;
- სახელმწიფო ვალების ზრდის მოცულობა, მათ შორის, საერთაშორისო საფინანსო ორგანიზაციებისა და უცხო ქვეყნების მთავრობების მიერ საქართველოს მთავრობისათვის გამოსაყოფი გრძელვადიანი საინვესტიციო, შეღავათიანი კრედიტები ჩაშლილი პროექტების მიხედვით გასული, მიმდინარე და დასაგეგმი წლებისათვის;
- ვალდებულებების კლების მაჩვენებელი გასული, მიმდინარე და დასაგეგმი წლებისათვის;
- შესაბამისი წლის ბოლოსათვის სახელმწიფო ვალის საპროგნოზო ზღვრული მოცულობა ჩაშლილი კრედიტორების (გარდა სახელმწიფო ფასიანი ქაღალდების) მიხედვით.

სახელმწიფო ბიუჯეტის პრიორიტეტები და პროგრამები (მეხუთე თავი)

აღნიშნულ თავში წარმოდგენილია სახელმწიფო ბიუჯეტის პრიორიტეტები, ამ პრიორიტეტების ფარგლებში, შესაბამისი წლის განმავლობაში სახელმწიფო ბიუჯეტით გამოყოფილი ასიგნებებით მხარჯავი დაწესებულებების მიერ განსახორციელებელი პროგრამები (ქვეპროგრამები/ღონისძიებები), მათი აღწერა და მიზანი.

ყველა პროგრამა დაკავშირებული უნდა იყოს ქვეყნის პრიორიტეტებთან და განხორციელდეს ამ პრიორიტეტების მიზნების მისაღწევად, თუმცა სახელმწიფო ბიუჯეტით ასევე შესაძლებელია ფინანსდებოდეს ისეთი ღონისძიებები, რომელიც არ ემსახურება კონკრეტულ პრიორიტეტულ მიმართულებას, მაგრამ მის ფარგლებში დაგეგმილ ქვეპროგრამებს და ღონისძიებებს მნიშვნელოვანი როლი ენიჭება სახელმწიფო ფუნქციების შესასრულებლად და მათი განხორციელება ყველა პრიორიტეტისათვის აუცილებელია.

✓ პროგრამა

პროგრამა წარმოადგენს სახელმწიფო ბიუჯეტით განსაზღვრული პრიორიტეტების მიზნების მისაღწევად განსახორციელებელი ღონისძიებების ერთობლიობას, რომლებიც დაჯგუფებულია მსგავსი შინაარსის მიხედვით და ხორციელდება გრძელვადიან პერიოდში ერთი საბოლოო შედეგის მისაღწევად.

პროგრამის განხორციელებაზე საერთო პასუხისმგებლობა ეკისრება მხარჯავ დაწესებულება და მისი განმახორციელებელი შესაძლებელია იყოს მხოლოდ მხარჯავი დაწესებულება ან მის სისტემაში შემავალი/კონტროლს დაქვემდებარებული საბიუჯეტო ორგანიზაცია

სახელმწიფო ბიუჯეტით განსაზღვრული პროგრამისათვის აუცილებელია შესაბამისი წლის სახელმწიფო ბიუჯეტით გამოყოფილი იყოს ასიგნებები და ჰქონდეს შესაბამისი პროგრამული კოდი.

პროგრამები უნდა ჩამოყალიბდეს მხარჯავი დაწესებულებების კომპეტენციიდან გამომდინარე. ერთი პროგრამის განმახორციელებაზე საერთო პასუხისმგებლობა ეკისრება ერთ მხარჯავ დაწესებულებას.

უმეტეს შემთხვევაში პროგრამები თავისი შინაარსით არის გრძელვადიანი და მუდმივი, თუმცა, შესაძლებელია, სპეციფიკიდან გამომდინარე, არსებობდეს პროგრამები, რომელთა ფარგლებში დაგეგმილი საბოლოო შედეგის მიღწევა შესაძლებელია ერთი ან რამდენიმე წლის განმავლობაში.

სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონის მე-5 თავში წარმოდგენილია თითოეული პროგრამის აღწერა და მიზანი, რა ღონისძიებებია დაგეგმილი პროგრამის ფარგლებში და რას უნდა მივაღწიოთ პროგრამის განხორციელებით.

პროგრამა რამდენიმე ტიპის შეიძლება იყოს, მაგრამ ყველა მათგანი უნდა წარმოადგენდეს იმ ღონისძიებების ერთობლიობას, რომლებიც ემსახურებიან საერთო საბოლოო შედეგების მიღებას, პრიორიტეტის მიზანს. პროგრამას უნდა ჰქონდეს მისი მიზანი და ბიუჯეტი.

პროგრამა შინაარსით ძირითადად შეიძლება იყოს:

- **მართვის და რეგულირების**

პროგრამა განეკუთვნება ამ ტიპს, თუ იგი მოიცავს ისეთ ღონისძიებებს, რომლებიც ადმინისტრაციული ხასიათისაა და ხელს უწყობს სისტემის გამართულ ფუნქციონირებას ან/და დაკავშირებულია შესაბამის სფეროში სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავებასთან და სხვადასხვა საკითხების რეგულირებასთან. ამ ტიპის პროგრამა შესაძლოა იყოს წმინდა ადმინისტრირების და მართვის, როდესაც მოიცავს მხოლოდ ისეთ ღონისძიებებს, როგორიცაა აპარატის შენახვის ხარჯები, ხოლო თუ პროგრამაში ადმინისტრაციულ საკითხებთან დაკავშირებული ღონისძიებების გარდა ასევე ერთიანდება პოლიტიკის დამგეგმავი სტრუქტურული დანაყოფების მიერ გასატარებელი ღონისძიებებიც, მაშინ პროგრამის ეს ტიპი უფრო პოლიტიკის

რეგულირების ხასიათს იძენს.

სამინისტროების უმრავლესობაში არსებობს როგორც სამინისტროს ფუნქციონირების ტექნიკურ საკითხებზე მომუშავე, ასევე შესაბამის სფეროში პოლიტიკის შემმუშავებელი დეპარტამენტები, რისი გათვალისწინებითაც სამინისტროების აპარატები, იმ შემთხვევაში, თუ ისინი არ წარმოადგენენ რომელიმე კონკრეტული პროგრამის შემადგენელ ნაწილს, მიზანშეწონილია ჩამოყალიბდეს როგორც შესაბამისი სფეროს პოლიტიკის შემმუშავების და პროგრამების მართვის პროგრამა, რომელიც შინაარსით განეკუთვნება „მართვისა და რეგულირების“ პროგრამის ტიპს, ხოლო თუ აპარატი მოიცავს მხოლოდ ადმინისტრაციულ და ფუნქციონირებისთვის აუცილებელ ხარჯებს, ჩამოყალიბდეს როგორც „პროგრამების ადმინისტრირება და მართვა“, რომელიც ასევე „მართვისა და რეგულირების“ ტიპის პროგრამას განეკუთვნება.

მართვისა და რეგულირების პროგრამის ხარჯების გაანგარიშება/განფასება, ინდივიდუალური ხასიათისაა. თუმცა შესაძლებელია მისი გაანგარიშებისას გათვალისწინებული იქნეს შემდეგი გარემოებები: პროგრამისათვის (მაგალითად, სამინისტროს ან სსიპ-ის აპარატი/ადმინისტრაცია) უნდა ჩამოყალიბდეს პროგრამის აღწერა და მიზნები. აღნიშნული მიზნების მისაღწევად საჭირო ღონისძიებების განფასების მიზნით შესაძლებელია გამოყენებულ იქნეს გასულ და მიმდინარე წლებში პროგრამის ადმინისტრირებაზე გაწეული ხარჯები, რომლის მიხედვითაც შესაძლებელია გაანგარიშებულ იქნეს კაც/საათი ან კაც/დღე.

პირობითად განისაზღვრება ერთი ადამიანის ხარჯი დღეში/საათში - ფაქტიური ადმინისტრაციული (ოფისი, კომუნალური და სხვა) ხარჯები (გარდა შრომის ანაზღაურება) იყოფა მთლიან საშტატო რიცხოვნობაზე, საიდანაც მიიღება ერთი ადამიანის ხარჯი დღეში/საათში შრომის ანაზღაურების გარდა. შემდეგ გამოითვლება ერთი ადამიანის საშუალო შრომის ანაზღაურება დღეში/საათში და სულ ერთი ადამიანის ხარჯი დღეში. ამის შემდეგ განისაზღვრება ხარჯები ღონისძიების მიხედვით, იმის გათვალისწინებით თუ რამდენი ადამიანი რამდენი საათის/დღის განმავლობაში ასრულებს შესაბამის ღონისძიებას.

იმ შემთხვევაში, თუ პროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია რაიმე კონკრეტული მომსახურების გაწევა, ან მაგალითად გარკვეული ტექნიკის ან ინვენტარის შესყიდვა, გათვალისწინებული უნდა იქნეს შესაბამისი ღონისძიებისთვის საჭირო ხარჯები.

- მომსახურების მიწოდების

ამ ტიპის პროგრამა ორიენტირებულია კონკრეტულ გრძელვადიან შედეგებზე

ან/და ემსახურება მუდმივ მიზანს. ასეთ პროგრამებში ერთიანდება ისეთი ღონისძიებები, რომლებიც უშუალოდ მომსახურებას უწევს ბენეფიციარს და არ ახდენს მის სუბსიდირებას. მისი ქვეპროგრამებისთვის მოკლევადიანი შედეგები განისაზღვრება კონკრეტული რაოდენობრივი და ხარისხობრივი მაჩვენებლებით. ასეთ შემთხვევაში სახელმწიფოს დაფინანსებით ხორციელდება ისეთი ღონისძიებები, რომელთა ბენეფიციარიც პირდაპირ მოსახლეობა ან მათი მომსახურე არამომგებიანი დაწესებულებებია.

ამ ტიპის პროგრამის ხარჯების გაანგარიშება/განფასება შესაძლებელია განხორციელდეს ბენეფიციარების რაოდენობის მიხედვით, ასევე საჭიროების შემთხვევაში, გაანგარიშებისას უნდა დაემატოს პროგრამის ფარგლებში დასაქმებულთა გათვალისწინებით ხარჯები კაც/საათების მიხედვით, როგორც ეს გამოითვლება მართვისა და რეგულირების ტიპის პროგრამების შემთხვევაში.

• სუბსიდირების

მსგავსი ტიპის პროგრამების ქვეპროგრამები და ღონისძიებები მიზნად ისახავენ სხვადასხვა სოციალური ფენის ან ობიექტების სუბსიდირებას, სახელმწიფოს მხრიდან დახმარების და თანამონაწილეობის სახით. სუბსიდირების პროგრამების ქვეპროგრამების შეფასების ინდიკატორები ასევე გამოისახება რაოდენობრივ ინდიკატორებში, ხოლო პროგრამის საბოლოო შედეგი ხშირ შემთხვევაში იქნება მოსახლეობის გარკვეული ფენის მდგომარეობის ან გარკვეული სფეროს მდგომარეობის მნიშვნელოვანი გაუმჯობესების გამოხატულება, რომელიც ასევე შეფასდება სათანადო ინდიკატორებით.

ამ შემთხვევაში ხარჯების გაანგარიშება განხორციელდება რაოდენობრივი მაჩვენებლების მიხედვით (ბენეფიციარების რაოდენობა, ცალკეული ობიექტების რაოდენობა), ასევე საჭიროების შემთხვევაში გაანგარიშებისას უნდა დაემატოს პროგრამის ფარგლებში დასაქმებულთა გათვალისწინებით ხარჯები კაც/საათების მიხედვით, როგორც ეს გამოითვლება მართვისა და რეგულირების ტიპის პროგრამების შემთხვევაში.

• ინფრასტრუქტურული/კაპიტალური

აღნიშნული პროგრამის ფარგლებში განსახორციელებელი ქვეპროგრამები ძირითად ემსახურება სხვადასხვა ინფრასტრუქტურის განვითარებას, მშენებლობას, რეაბილიტაციას ან აღჭურვას. პროგრამის შუალედური შედეგი უმეტეს შემთხვევაში იქნება მსხვილი ობიექტის და ობიექტთა ჯგუფის გამართული ინფრასტრუქტურა,

ხოლო საბოლოო შედეგი ის ეფექტი, რასაც აღნიშნული ინფრასტრუქტურა ემსახურება. მსგავსი პროგრამების შეფასების ინდიკატორების უმეტესობის გამოსახვა შესაძლებელია რაოდენობრივ ინდიკატორებში. ამ ტიპის პროგრამების უმრავლესობა თავის მხრივ მოხვდება კაპიტალური ბიუჯეტის დანართშიც.

პროგრამის ხარჯი გაიანგარიშება კონკრეტული ღონისძიების განსახორციელებლად (მშენებლობა, რეაბილიტაცია, აღჭურვა) საჭირო ფინანსური რესურსის მიხედვით. იმ შემთხვევაში თუ პროგრამის განხორციელება დაკავშირებულია ინტელექტუალურ შრომასთან, დაემატება ხარჯები კაც/საათების მიხედვით.

პროგრამა ხანგრძლივობის მიხედვით შეიძლება იყოს:

- მიმდინარე (მუდმივი) – როდესაც მოიცავს ისეთ საკითხებს, რაც მხარჯავი დაწესებულებისთვის კანონმდებლობით განსაზღვრული ძირითადი ფუნქციაა და მუდმივად ხორციელდება;

- მრავალწლიანი – როდესაც ემსახურება რომელიმე პრობლემის გადაწყვეტას, ახალი პოლიტიკის შემუშავებას, ახალი სისტემის ან მომსახურების დანერგვას და ა.შ. პროგრამების უმეტესობა მრავალწლიანი უნდა იყოს, ვინაიდან ის უნდა ემსახუროდეს გლობალური საბოლოო შედეგის მიღწევას, ისეთი ტიპის ღონისძიებები, რომელთა საბოლოო შედეგი მალევე მიიღწევა (ერთი წლის მანძილზე) ძირითად შემთხვევაში უნდა ჩამოყალიბდეს ქვეპროგრამების სახით, რომელიც თავის მხრივ პროგრამის შემადგენელი ნაწილია.

- ერთწლიანი (მოკლევადიანი) – იშვიათ სპეციფიკურ შემთხვევაში, როდესაც პროგრამის საბოლოო მიზნის მიღწევა შესაძლებელია ერთი საანგარიშო წლის განმავლობაში, პროგრამა შესაძლოა მოკლევადიანიც იყოს. მოკლევადიანი პროგრამა შესაძლებელია იყოს იმ შემთხვევაში, თუ შედეგი რომელიც პროგრამის დასრულების შედეგად მიიღწევა საბოლოოა და იგი, თავის მხრივ არ წამოადგენს სხვა პროცესის შემადგენელ ნაწილს.

გარდა პროგრამებისა, სახელმწიფო ბიუჯეტით შესაძლებელია დაფინანსდეს ისეთი მხარჯავი დაწესებულებები, რომლებიც თავისი კომპეტენციიდან გამომდინარე სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონის პროექტში არ წარმოადგენენ პროგრამებს და ქვეპროგრამებს მაგრამ, მათ არსებითი მნიშვნელობა ენიჭებათ ქვეყნის ფუნქციონირებისათვის. იმ შემთხვევაში, თუ მხარჯავი დაწესებულება სახელმწიფო

ბიუჯეტის კანონის პროექტში წარმოდგენილი არ არის პროგრამული სტრუქტურის მიხედვით, მე-5 თავში აუცილებელია გაიწეროს, თუ რას ემსახურება მისი ფუნქციონირება.

პროგრამების გამოვლენისას მხარჯავმა დაწესებულებამ უნდა გაითვალისწინოს შემდეგი ფაქტორები:

- პროგრამა უნდა შეესაბამებოდეს საქართველოს მთავრობის მიერ განსაზღვრულ ქვეყნის რომელიმე პრიორიტეტს;

- თუ მხარჯავი დაწესებულების ძირითადი ფუნქციისა და ადმინისტრირების ხარჯების გამოყოფა შეუძლებელია, ადმინისტრირების ხარჯებიც გაერთიანდება იმ ძირითად პროგრამასთან, რომელსაც ემსახურება მხარჯავი დაწესებულება;

- პროგრამის განმახორციელებელი და საბოლოო შედეგების მიღწევაზე პასუხისმგებელია მხოლოდ ერთი მხარჯავი დაწესებულება, ხოლო პროგრამის ფარგლებში ქვეპროგრამების განმახორციელებელი შესაძლებელია იყოს ამავე მხარჯავი დაწესებულების კონტროლს დაქვემდებარებული რამდენიმე საბიუჯეტო ორგანიზაცია.

- მხედველობაში უნდა იქნეს მიღებული, რომ პროგრამა იქნება პროგრამული ბიუჯეტის ძირითადი კატეგორია, რომელსაც ექნება წლიური საბიუჯეტო კანონით დამტკიცებული გეგმა.

✓ ქვეპროგრამები

პროგრამების გამოკვეთის შემდეგ შესაძლებელია (უმეტეს შემთხვევაში ესეც ხდება) მისი კვლავ დაყოფა ძირითად მიმართულებებად ანუ ქვეპროგრამებად, რომელთაც უმეტეს შემთხვევაში ეყოლება შესაბამისი მხარჯავი დაწესებულების კონტროლს დაქვემდებარებული ერთი განმახორციელებელი საბიუჯეტო ორგანიზაცია და იქნება კონკრეტული შედეგის მისაღებად აუცილებელი ღონისძიებების ერთობლიობა. ქვეპროგრამებიც შინაარსობრივად იყოფა იგივე ტიპებად, როგორც პროგრამები.

ქვეპროგრამა დაკავშირებულია შუალედურ შედეგებთან, მისი განხორციელების შემდეგ უნდა მიიღწეს კონკრეტული მდგომარეობა, რაც, თავის მხრივ, ხელს უწყობს პროგრამის საბოლოო შედეგის მიღწევას. ქვეპროგრამა თავისი შინაარსით უნდა გაიწეროს დასაგეგმი წლის მასშტაბით, მას უნდა ჰქონდეს კონკრეტული შედეგი, რისი მიღწევაც შესაძლებელია ერთი საანგარიშო წლის მანძილზე.

სახელმწიფო ბიუჯეტშიშესაძლებელია წარმოდგენილი იყოს თითოეული ქვეპროგრამის აღწერა, მიზანი და დაფინანსების მოცულობა. დაფინანსების

მოცულობის წარმოდგენა აუცილებელი არ არის იმ პროგრამების ქვეპროგრამებზე, რომლებიც თავისი შინაარსით განეკუთვნება „მართვისა და რეგულირების ტიპს“.

მისი შინაარსიდან და მოცულობიდან გამომდინარე, ქვეპროგრამა შესაძლოა თავის მხრივ კიდევ იშლებოდეს ქვეპროგრამებად (ტექნიკური დონე), რომელთა დიდი ნაწილი ვერ მოხვდება წლიური ბიუჯეტის კანონით დამტკიცებულ მე-5 თავში, თუმცა მათი ამ დონეზე ჩაშლა აუცილებელი პროგრამების/ქვეპროგრამების განხორციელებისა და სწორად აღრიცხვისთვის შინაარსობრივი ან ტექნიკური მიზნებიდან გამომდინარე:

- ✓ შინაარსობრივ მიზნებში იგულისხმება, რომელიმე კონკრეტული ღონისძიების აღრიცხვის გამოყოფა საერთო ქვეპროგრამიდან (მეტი გამჭვირვალობისა და ინფორმირებულობის მიზნებისათვის). ასეთი ტიპის ქვეპროგრამები ხშირ შემთხვევაში შესაძლოა ემთხვეოდეს საშუალოვადიანი სამოქმედო გეგმებით გათვალისწინებულ ღონისძიებებს.
- ✓ ტექნიკურ მიზნებში იგულისხმება (პროგრამის/ქვეპროგრამის ჩაშლა განმახორციელებელი უწყებების დონეზე, მაგალითად „პროფესიული განათლების ხელმისაწვდომობისა და ხარისხის გაუმჯობესების“ ქვეპროგრამით გათვალისწინებულ ასიგნებებს განკარგავენ შესაბამისი პროფესიული სასწავლებლები და შესაბამისად აღნიშნული ქვეპროგრამის ჩაშლა ტექნიკურ დონეზე აუცილებელი იმ დეტალიზაციით, რაც ერთი პროფესიული სასწავლებლის კომპეტენციაში ექცევა.)

სამინისტროებმა და სხვა მხარჯავმა დაწესებულებებმა მიზანშეწონილია ქვეპროგრამები ისე ჩამოაყალიბონ, რომ თითოეული მათგანის განხორციელებაზე პასუხისმგებელი იყოს ერთი საბიუჯეტო ორგანიზაცია (ან მისი სტრუქტურული ერთეული), ამასთან, შესაძლებელია ერთი საბიუჯეტო ორგანიზაცია ახორციელებდეს რამდენიმე ქვეპროგრამას.

ისეთი პროგრამები, რომლებიც ძირითადად დაკავშირებულია ინფრასტრუქტურული პროექტების განხორციელებასთან, შესაძლებელია დაიყოს არა ქვეპროგრამებად, არამედ სხვადასხვა კაპიტალურ პროექტებად, თუმცა თავისი შინაარსით აღნიშნული პროექტებიც ქვეპროგრამებს წარმოადგენს.

პროგრამის ტექნიკურად განხორციელების თვალსაზრისით ყველა პროგრამა/ქვეპროგრამა წლიური ბიუჯეტი განწერაში იყოფა ქვეპროგრამულ დონეზე, ისე რომ თითოეულ ასეთ ქვეპროგრამას (ღონისძიებას) ყავდეს აუცილებლად ერთი საბიუჯეტო ორგანიზაცია განმახორციელებლად.

საბიუჯეტო ასიგნებები და პროგრამების დაფინანსება (მეექვსე თავი)

აღნიშნულ თავში წარმოდგენილი უნდა იყოს საბიუჯეტო წლის განმავლობაში განსახორციელებელი პროგრამებისათვის სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყოფილი ასიგნებები და იმ მხარჯავი დაწესებულებების დაფინანსების მოცულობა, რომლებიც ბიუჯეტში არ არიან წარმოდგენილი პროგრამული სტრუქტურით. ასევე ამ თავში წარმოდგენილი იქნება კანონმდებლობით განსაზღვრული სხვადასხვა კატეგორიის საერთო-სახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის გადასახდელებისათვის გამოყოფილი ასიგნებები.

პროგრამები და მათი დაფინანსება დაჯგუფებული უნდა იყოს მხარჯავი დაწესებულებების მიხედვით. თითოეული მხარჯავი დაწესებულების დაფინანსების მთლიანი მოცულობა, აღნიშნულ თავში გათვალისწინებული ყველა პროგრამა, ქვეპროგრამა და ღონისძიება ჩაშლილი უნდა იყოს საბიუჯეტო კლასიფიკაციის „ხარჯების ეკონომიკური კლასიფიკაციის“ პირველი თანრიგის მიხედვით, ხოლო „არაფინანსური აქტივების და მათზე ოპერაციების“ და „ფინანსური აქტივებისა და ვალდებულებების და მათზე ოპერაციების კლასიფიკაციის“ მეორე თანრიგის მიხედვით. ამასთან, საბიუჯეტო კლასიფიკაციის „ხარჯების“ კატეგორიაში აუცილებელია გამოყოფილი იყოს „შრომის ანაზღაურების“ მუხლით გათვალისწინებული ასიგნებები. ამავე თავში უნდა იყოს წარმოდგენილი მხარჯავი დაწესებულების სამტატო რიცხოვნობა.

წლიურ საბიუჯეტო კანონში პროგრამის დაფინანსება წარმოდგენილი უნდა იყოს როგორც დასაგეგმი, ასევე გასული და მიმდინარე წლებისათვის. ამასთან, დასაგეგმი წლის ასიგნებები გაყოფილი უნდა იყოს საბიუჯეტო სახსრებად და დონორების დაფინანსებად.

ავტონომიური რესპუბლიკების და ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულებისათვის გადასაცემი ტრანსფერი (მეშვიდე თავი)

აღნიშნულ თავში წარმოდგენილი უნდა იყოს დეტალური ინფორმაცია ავტონომიური რესპუბლიკებისა და ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულებისათვის წლიური საბიუჯეტო კანონით გათვალისწინებული ტრანსფერების შესახებ.

წარმოდგენილი უნდა იყოს ავტონომიური რესპუბლიკების და თითოეული

ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულის მიხედვით ტრანსფერის მთლიანი მოცულობა და მათი ჩაშლა, თუ რამდენს შეადგენს გათანაბრებითი, მიზნობრივი და სპეციალური ტრანსფერი.

მიზნობრივი ტრანსფერის გამოყოფის შემთხვევაში აუცილებელია მიეთითოს, თუ რომელი დელეგირებული ღონისძიებების დასაფინანსებლად არის გამოყოფილი აღნიშნული ტრანსფერი.

მარეგულირებელი ნორმები (მერვე თავი)

აღნიშნულ თავში წარმოდგენილი უნდა იყოს ის ძირითადი მუხლები, რომლებმაც საბიუჯეტო წლის განმავლობაში უნდა დაარეგულირონ სახელმწიფო ბიუჯეტის აღსრულებასთან დაკავშირებული საკითხები.

3.3 ბიუჯეტის თანდართული მასალები

საქართველოს საბიუჯეტო კოდექსის მიხედვით საქართველოს პარლამენტს ქვეყნის ძირითადი მონაცემებისა და მიმართულებების დოკუმენტთან და წლიურ საბიუჯეტო კანონის პროექტთან ერთად წარედგინება სახელმწიფო ბიუჯეტის პროექტის თანდართული მასალები, რომლებიც მოიცავს:

- კანონის პროექტის განმარტებით ბარათს, სადაც წარმოდგენილი უნდა იყოს ძირითადი მაკროეკონომიკური ინდიკატორების და ფისკალური მაჩვენებლების პროგნოზები და მათი აღწერა, ასევე უნდა მოიცავდეს ბიუჯეტის კანონის პროექტით გათვალისწინებულ ძირითად პროგრამებსა და ღონისძიებებს და მათი დაფინანსების მოცულობას;

- მიმდინარე წლის ბიუჯეტის შესრულების მოკლე მიმოხილვას;

- წლიური საბიუჯეტო კანონის ამოქმედებისათვის საჭირო საკანონმდებლო ცვლილებების პაკეტი.

პროგრამული ბიუჯეტის დანერგვის პარალელურად სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონის პროექტის თანდართულ მასალებს ასევე დაემატება ინფორმაციული დანართების ორი პაკეტი:

1. პროგრამული ბიუჯეტის დანართი, სადაც სახელმწიფო ბიუჯეტით გათვალისწინებულ თითოეულ პროგრამაზე წარმოდგენილი იქნება დეტალური ინფორმაცია;

2. კაპიტალური ბიუჯეტის დანართი, სადაც წარმოდგენილი იქნება ინფორმაცია სახელმწიფო ბიუჯეტით დაფინანსებული კაპიტალური პროექტების შესახებ.

პროგრამული ბიუჯეტის დანართი

პროგრამების შესახებ ძირითადი ინფორმაცია წარმოდგენილი უნდა იყოს სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონის მე-5 თავში, კერძოდ, კანონის ძირითად ნაწილში მოცემული იქნება სრული ინფორმაცია, თუ რას ემსახურება პროგრამა, რა ძირითადი ქვეპროგრამების და ღონისძიებებისგან შედგება ის და რა მიზნის მიღწევას დაგეგმილი მისი განხორციელებით.

პროგრამული ბიუჯეტის დანართში წარმოდგენილი იქნება პროგრამასთან დაკავშირებული ისეთი ინფორმაცია, რომელიც საქართველოს პარლამენტის მიერ არ დამტკიცდება და არ მიეცემა კანონის იურიდიული ძალა. ამის მთავარი მიზეზი არის ის გარემოება, რომ პროგრამული ბიუჯეტის დანერგვისას საკმაოდ რთული იქნება მოსალოდნელი შედეგების და შეფასების ინდიკატორების სწორად განსაზღვრა და მათი თავიდანვე კანონით დამტკიცების შემთხვევაში, შესაძლებელია დადგეს ზოგიერთი პროგრამის ან/და ქვეპროგრამის განმახორციელებლის პასუხისმგებლობის საკითხი, რაც პროგრამულ ბიუჯეტთან დაკავშირებულ საუკეთესო პრაქტიკად არ განიხილება, მოსალოდნელი შედეგებისა და შეფასების ინდიკატორების საკანონმდებლო დონეზე აყვანის განხილვა ეტაპობრივად უნდა განხორციელდეს, მაშინ როდესაც პროგრამებისა და ქვეპროგრამების განმახორციელებლებს ექნებათ სათანადო გამოცდილება და პროგრამების მართვის პრაქტიკა.

პროგრამული ბიუჯეტის დანართში ინფორმაცია წარმოდგენილი უნდა იყოს პრიორიტეტების მიხედვით და უნდა მოიცავდეს ყველა პროგრამის დაფინანსებას და შესაბამისად პრიორიტეტზე მიმართული სახსრების მთლიან ჯამს. ასევე, თითოეული პროგრამის განხორციელებით მოსალოდნელ საბოლოო შედეგს და ამ შედეგის შეფასების ინდიკატორებს და პროგრამების ფარგლებში განსახორციელებელი ქვეპროგრამების/ღონისძიებების განხორციელებით მოსალოდნელ შუალედურ შედეგებს და მათი შეფასების ინდიკატორებს.

პროგრამული ბიუჯეტის დანართი წარმოდგენილი უნდა იყოს შემდეგი სტრუქტურით:

- პირველ ნაწილში წარმოდგენილი უნდა იყოს ინფორმაცია პრიორიტეტზე მიმართული სახსრების შესახებ, მასში შემავალი პროგრამების მიხედვით, კერძოდ:

პროგრამული კოდი	დასახელება	დასაგეგმი წელი	მ.შ. ბიუჯეტიდან მიღებული დაფინანსება	მ.შ. საკუთარი სახსრები	დასაგეგმი წელი +1	დასაგეგმი წელი +2	დასაგეგმი წელი +3
სულ პრიორიტეტის დაფინანსება							

შემდგომ თითოეულ პროგრამაზე წარმოდგენილი უნდა იყოს:

- პროგრამული კლასიფიკაციის კოდი;
- პროგრამის დასახელება;
- პროგრამის განმახორციელებელი;
- პროგრამის აღწერა;
- პროგრამის მოსალოდნელი საბოლოო შედეგი;
- პროგრამის საბოლოო შედეგის შეფასების ინდიკატორები (საბაზისო და მიზნობრივი მაჩვენებლების მითითებით).

პროგრამის დასახელება (პროგრამული კოდი)				
პროგრამის განმახორციელებელი				
პროგრამის აღწერა და მიზანი				
მოსალოდნელი საბოლოო შედეგი				
საბოლოო შედეგის შეფასების ინდიკატორი:				
N	საბაზისო მაჩვენებელი	მიზნობრივი მაჩვენებელი	ცდომილების ალბათობა (%/აღწერა)	შესაძლო რისკები
1.				
2.				
3.				
4.				
5. (გენდერული ასეთის არსებობის შემთხვევაში)				

შემდგომში მოცემული უნდა იყოს ინფორმაცია მასში შემავალი ქვეპროგრამების/ღონისძიებების შესახებ, კერძოდ:

- პროგრამული კლასიფიკაციის კოდი სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონის მე-5 თავის შესაბამისად);
- ქვეპროგრამის/ღონისძიების დასახელება;
- განმახორციელებელი ორგანიზაცია (ან მისი სტრუქტურული ერთეული);
- ქვეპროგრამის/ღონისძიების აღწერა;

- ქვეპროგრამის/დონისძიების მოსალოდნელი შუალედური შედეგი;
- ქვეპროგრამის/დონისძიების შუალედური შედეგის შეფასების ინდიკატორები (საბაზისო და მიზნობრივი მაჩვენებლების მითითებით).

ქვეპროგრამის დასახელება (პროგრამული კოდი)				
ქვეპროგრამის განმახორციელებელი				
ქვეპროგრამის აღწერა და მიზანი				
მოსალოდნელი შუალედური შედეგი				
მოსალოდნელი შუალედური შედეგის შეფასების ინდიკატორი:				
N	საბაზისო მაჩვენებელი	მიზნობრივი მაჩვენებელი	ცდომილების ალბათობა (%/აღწერა)	შესაძლო რისკები
1.				
2.				
3.				
4.				
5. (გენდერული ასეთის არსებობის შემთხვევაში)				

შუალედური და საბოლოო შედეგები

პროგრამული ბიუჯეტის, როგორც შედეგზე ორიენტირებული ბიუჯეტის ძირითადი მიზანი არის ის, თუ რამდენად კარგად არის წარმოდგენილი ის შედეგი, რისთვისაც ესა თუ ის პროგრამა ხორციელდება. პროგრამულ ბიუჯეტში გამოიყენება შუალედური (output) და საბოლოო (outcome) შედეგები.

საბოლოო შედეგი შინაარსით გლობალურია და ძირითადად პროგრამების შედეგს წარმოადგენს. ეს არის მდგომარეობა, რომელიც წინასწარ დაგეგმილი და

განალიზებული პოლიტიკის განხორციელების შედეგად უნდა დადგეს. საბოლოო შედეგი გულისხმობს გარკვეული პრობლემის სრულად აღმოფხვრას, არსებითად ახალი მდგომარეობის დამყარებას, ახალი წესის დანერგვას, მნიშვნელოვან გაუმჯობესებას შესაბამის სფეროში, რომელიც გავლენას ახდენს ქვეყნის პრიორიტეტებზე. საბოლოო შედეგის მიღწევა უმეტეს შემთხვევაში მხოლოდ მრავალწლიანი მცდელობის შემდეგ მიიღწევა და მისი დადგომა ხშირ შემთხვევაში გულისხმობს, პროგრამის მთლიანად ან არსებული ფორმით არსებობის შეწყვეტას. თუმცა ისეთი პროგრამებისთვის რომლებიც თავისი შინაარსით მუდმივია და ემსახურება სახელმწიფოს მიერ განსახორციელებელ ძირითად საქმიანობას, საბოლოო შედეგიც ზოგადი ხასიათისაა, მდგომარეობის სტაბილურად შენარჩუნებაზე ან გაუმჯობესებაზე მიმართული და დასახული შედეგის მიღწევა ამ შემთხვევაში ვერ იქნება პროგრამის დასრულების ნიშანი.

შუალედური შედეგი საბოლოო შედეგისგან განსხვავებით თავისი შინაარსით წარმოადგენს პროგრამის ფარგლებში კონკრეტული ქვეპროგრამების/ღონისძიებების გატარების შედეგად მიღებულ პროდუქტს. ის ბევრად უფრო კონკრეტულია, ვიდრე საბოლოო შედეგი, უმეტეს შემთხვევაში გამოისახება კონკრეტული ციფრებით ან სხვა რაოდენობრივ გამოხატულებაში და წარმოადგენს არა პროგრამის დასრულების ნიშანს, არამედ მისი საბოლოო მიზნის მიღწევისკენ გადადგმულ ნაბიჯებს და, თავის მხრივ, ზომავს ამ გზაზე მიღწეულ პროგრესს.

შესაბამისად, საბოლოო შედეგები განისაზღვრება პროგრამისათვის, ხოლო შუალედური შედეგები – მისი ქვეპროგრამებისთვის. განსახვავებულია მათი შესრულების შეფასების ინდიკატორებიც.

საბოლოო შედეგის მიღწევის ვადად განისაზღვრება პროგრამის მიმდინარეობის პერიოდი, ხოლო შუალედური შედეგის შესრულებისთვის მისი დადგომის ვადა უმეტეს შემთხვევაში ერთწლიანია (საბიუჯეტო წელზე მიბმული). შუალედური შედეგები, თავის მხრივ, შესაძლებელია საბოლოო შედეგის მიღწევისკენ პროგრესის მაჩვენებლად იქნეს გამოყენებული.

თავად წლიურ საბიუჯეტო კანონში გაწერილი უნდა იყოს პრიორიტეტების ფარგლებში განსახორციელებელი პროგრამების (ქვეპროგრამების) აღწერა და მათი მიზნები, ხოლო შუალედური და საბოლოო შედეგები აღწერილი იქნება სახელმწიფო ბიუჯეტის თანდართულ მასალებში.

პროგრამული ბიუჯეტის შედგენისას მხარჯავი დაწესებულებების მხრიდან დიდი ყურადღება უნდა დაეთმოს საბოლოო და შუალედური შედეგების სწორად ჩამოყალიბებას. შედეგი უნდა ასახავდეს იმ სამომავლო მდგომარეობას, რისთვისაც ხორციელდება პროგრამა და მისი ქვეპროგრამა. შედეგები ჩამოყალიბებული უნდა იყოს

ნათლად და კონკრეტულად, ხოლო მისი მიღწევის გზები წარმოდგენილი უნდა იყოს პროგრამის (ქვეპროგრამის/ლონისძიების) აღწერაში. შუალედური და საბოლოო შედეგების სწორად და ნათლად ჩამოყალიბება იძლევა შესაძლებლობას სწორად და მარტივად შეფასდეს მიღწეული შედეგები, გამოიკვეთოს და გაანალიზდეს მიზეზები დაგეგმილ და მიღწეულ შედეგებს შორის განსხვავებების არსებობის შემთხვევაში, რათა შემდგომში მოხდეს სამინისტროებისა და უწყებების მიერ საშუალოვადიან სამოქმედო გეგმებში/სექტორულ სტრატეგიებსა თუ სამოქმედო გეგმებში აღნიშნული ხარვეზების გათვალისწინება და გამოსწორება.

პროგრამების საბოლოო შედეგებზე პასუხისმგებელია მთლიანად მხარჯავი დაწესებულება და მისი მენეჯმენტი, ვინაიდან სწორედ ისინი გეგმავენ და მართავენ პროგრამებს, ხოლო პროგრამების ფარგლებში დაგეგმილი ქვეპროგრამების და ლონისძიებების შედეგების მიღწევაზე პასუხისმგებელი უნდა იყოს მისი განმახორციელებელი საბიუჯეტო ორგანიზაცია (ან მისი რომელიმე სტრუქტურული ერთეული, ვისაც უშუალოდ ევალება ქვეპროგრამის (ლონისძიების) განხორციელება).

პროგრამის საბოლოო შედეგი უმეტეს შემთხვევაში ერთია, ზოგიერთ შემთხვევაში შესაძლოა პროგრამის ფარგლებში რამდენიმე საბოლოო შედეგი იყოს განსაზღვრული, თუმცა ზოგადად არსებული პროგრამების მოცულობების და არსებული პრაქტიკის გათვალისწინებით (ძირითადად პროგრამები გლობალური ხასიათისაა და საბოლოო შედეგიც შესაბამისად გლობალურია). თითოეულ პროგრამაზე მიზანშეწონილია წარმოდგენილი იყოს არაუმეტეს 3 საბოლოო შედეგისა.

შესრულების შეფასების ინდიკატორები

პროგრამების, ქვეპროგრამების და მათ ფარგლებში განსახორციელებელი ლონისძიებების აღწერა წარმოადგენს შესრულების შეფასების ინდიკატორების შემუშავების ბაზას. შესრულების ინდიკატორი წარმოადგენს მიღწეული შედეგების შეფასების საშუალებას, თუ რამდენად აღწევს პროგრამა დასახულ მიზნებს. შეფასების ინდიკატორების განსაზღვრისას აუცილებელია კარგად მოხდეს გააზრება, თუ რა განსხვავებაა პროგრამის საბოლოო შედეგსა და მისი ქვეპროგრამების ფარგლებში მისაღწევ შუალედურ შედეგებს შორის. პროგრამის საბოლოო შედეგი არის ის სასურველი მდგომარეობა, რომლითაც ფართო საზოგადოება ისარგებლებს, ხოლო ქვეპროგრამების ფარგლებში მისაღები შუალედური შედეგები წარმოადგენს კონკრეტულ და გაზომვად ერთეულებში მოცემულ ინფორმაციას, როგორიცაა: მიღებული პროდუქტების რაოდენობა, გაწეული მომსახურების ხარისხი, ბენეფიციართა რაოდენობა და ა.შ. საბოლოო შედეგის ინდიკატორი ზომავს პროგრამის

ძირითადი მისიის განხორციელებას და ხშირად მისი გაზომვა ერთწლიან პერიოდზე შეუძლებელია. შესაბამისად, პროგრამის საბოლოო შედეგის ინდიკატორი მრავალწლიანია ან მოიცავს პროგრამის განხორციელების მთელ ვადას და წლიური შეფასებისთვის შესაძლებელია გამოყენებულ იქნეს პროგრესის მაჩვენებლები, ანუ საბოლოო შედეგის მისაღწევად განსახორციელებელ ღონისძიებათა რა ნაწილია შესრულებული საანგარიშო პერიოდის ბოლოს. საბოლოო შედეგების შეფასების ინდიკატორები არ შეიძლება იყოს ერთჯერადი და მოკლევადიანი, შესრულების შეფასების პროცესი განგრძობითი პროცესია და უნდა მიისწრაფოდეს ხარისხის მუდმივი კონტროლისაკენ. შესრულების შეფასების ინდიკატორების ჭარბად გამოყენება ასევე არაეფექტურ შედეგს იძლევა, შესაბამისად, თითოეულ მოსალოდნელ შედეგზე წარმოდგენილი უნდა იყოს არა უმეტეს 5 ინდიკატორი.

ამასთან, პროგრამების სპეციფიკის მიხედვით, საჭიროებიდან გამომდინარე, გენდერულად სენსიტიურ პროგრამებთან მიმართებაში მნიშვნელოვანია პროგრამის შეფასების ერთ-ერთ ინდიკატორად გამოყოფილ იქნეს პროგრამის გენდერულ ასპექტში შეფასების ინდიკატორი.

გასათვალისწინებელია, რომ მართვის და რეგულირების ტიპის პროგრამებსა და ქვეპროგრამებზე, რომლებიც წმინდა ადმინისტრაციული ხასიათისაა, შესრულების შეფასების ინდიკატორების წარმოდგენა აუცილებელი არ არის.

შედეგების ინდიკატორი უნდა ზომავდეს მიზანს, რომელიც არის რეალისტური და მიღწევადი. შეფასების ინდიკატორების შემუშავებისას მხედველობაში უნდა იქნეს მიღებული, რომ ისინი უნდა იყოს:

- **კონკრეტული** - ნათელი და ადვილად აღსაქმელი, რათა ყველა დაინტერესებულმა მხარემ შეძლოს მისი გაგება;
- **გაზომვადი** - შესაძლებელი იყოს მიღწეული შედეგის შეფასება;
- **მიღწევადი** - შესაძლებელი უნდა იყოს მისი განხორციელება და არ უნდა მოხდეს მოსალოდნელი შედეგის ზედმეტად ოპტიმისტური ან პირიქით ზედმეტად პესიმისტური შეფასება;
- **შესაბამისი** - ინდიკატორი უნდა იქნეს შერჩეული მოსალოდნელი შედეგის შესაბამისად, ადეკვატურად უნდა ზომავდეს მას და უნდა იყოს რეალისტური;
- **დროში გაწერილი** - უნდა იძლეოდეს შესაძლებლობას მოხდეს მიღწეული შედეგების შეფასება დროის სხვადასხვა პერიოდში.

შესრულების შეფასების ინდიკატორები შეიძლება იყოს რაოდენობრივი, ხარჯზე მიბმული, ხარისხობრივი, ეფექტიანობის ან/და ეფექტურობის და ყველა მათგანი უნდა

აკმაყოფილებდეს გადამოწმებადობის პრინციპს.

- რაოდენობრივი ინდიკატორები აღწერს პროგრამის/ქვეპროგრამის ფარგლებში მისაღებ შედეგებს კატეგორიაში „რამდენი“;

- ხარისხობრივი ინდიკატორები აფასებს გაწეული მომსახურების თუ მიღებული შედეგის ხარისხს;

- ხარჯზე მიბმული ინდიკატორები აფასებს პროგრამის/ქვეპროგრამის შედეგს გაწეულ ხარჯთან მიმართებაში;

- ეფექტიანობის (effectiveness) ინდიკატორები გვაწვდიან ინფორმაციას მიღწეული შედეგის მიზანშეწონილობაზე დახარჯულ რესურსებთან მიმართებაში;

- პროდუქტიულობის (efficiency) ინდიკატორები აფასებს მიღწეული შედეგის გავლენას მანამდე არსებულ სიტუაციასთან მიმართებაში.

ამასთან, პროგრამების შეფასებისას (განსაკუთრებით მომსახურების მიწოდების პროგრამების/ქვეპროგრამების შემთხვევაში) სასურველია რაოდენობრივ ინდიკატორთან ერთად მიეთითოს ერთი ხარისხობრივი ინდიკატორი მაინც.

აღნიშნულის გათვალისწინებით, „გაზრდა“, „გაუმჯობესება“, „სრულყოფა“ არ წარმოადგენენ ზემოაღნიშნული კრიტერიუმებით შერჩეულ შეფასების ინდიკატორებს. მით უფრო, რომ არ შეიცავს ზომის ერთეულს და შეუძლებელია მონიტორინგის განხორციელება. აღნიშნული საკითხის დარეგულირება შესაძლებელია საჭირო მონაცემების შეგროვებით, იმისათვის რომ მაქსიმალურად მიღწევადი იყოს რეალისტური და გაზომვადი ინდიკატორების შემუშავება. აღნიშნულის უზრუნველსაყოფად საწყის ეტაპზე შესაძლებელია დაიგეგმოს შესაბამისი ღონისძიებები საჭირო მონაცემთა ბაზების შექმნის მიზნით საშუალოვადიან პერიოდში ინდიკატორების სისტემის შემუშავებისათვის.

მაგალითი (3)

„სისხლის სამართლის სისტემის რეფორმის“ პროგრამის ერთ-ერთ მიზანს წარმოადგენს საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისი პატიმრობისა და თავისუფლების აღკვეთის აღსრულების სისტემის ჩამოყალიბება.

პროგრამის მოსალოდნელი ერთ-ერთი საბოლოო შედეგი შესაძლოა იყოს პატიმრების საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისი პირობების უზრუნველყოფა, საბოლოო შედეგის ინდიკატორი ამ შემთხვევაში იქნება პატიმრების 100%-ის უზრუნველყოფა შესაბამისი სტანდარტით ან პენიტენციალური სისტემის ყველა ობიექტის (100%) შესაბამისობა საერთაშორისო სტანდარტებთან, ამასთან აუცილებელია საბაზო მაჩვენებელში მიეთითოს საბიუჯეტო წლის დაწყების მომენტისათვის არსებული მდგომარეობა და მაჩვენებელი. სასურველია ასევე მიეთითოს ინდიკატორის დადასტურების საშუალებები (მაგ: კონკრეტული მეთოდით ჩატარებული კვლევა, სახალხო დამცველის ანგარიში, საერთაშორისო ორგანიზაციის შეფასების შედეგები).

აღნიშნული პროგრამის ფარგლებში „საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისი პატიმრობისა და თავისუფლების აღკვეთის აღსრულების სისტემის ჩამოყალიბება“ ქვეპროგრამის მიზანია საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისი პატიმრობისა და თავისუფლების აღკვეთის აღსრულების სისტემის ჩამოყალიბება პატიმართა და თავისუფლებადკვეთილ პირთათვის ყოფითი და საცხოვრებელი პირობების გაუმჯობესებისა და მათი სამართლებრივი გარანტიების შენარჩუნების გზით.

ქვეპროგრამის შუალედური შედეგი შესაძლებელია იყოს თავისუფლებადკვეთილ პირთა საცხოვრებელი და ყოფითი პირობების გაუმჯობესება.

აღნიშნული ქვეპროგრამის შუალედური შედეგის შეფასების ინდიკატორი უნდა იყოს კონკრეტული საბიუჯეტო წლის ბოლოსათვის პატიმრების რაოდენობა, რომელთაც გაუმჯობესდა პირობები (ნომინალურ ან პროცენტულ გამოხატულებაში) ან/და პენიტენციალური სისტემის ობიექტების რაოდენობა (ნომინალურ ან პროცენტულ გამოხატულებაში), რომლებშიც არსებული პირობები მიუახლოვდება დასახულ სტანდარტს. ამასთან, საბაზო მაჩვენებლებში უნდა მიეთითოს საბიუჯეტო წლის დასაწყისისათვის არსებული მდგომარეობა და მაჩვენებელი. სასურველია ასევე მიეთითოს ინდიკატორის დადასტურების საშუალებები (მაგ: კონკრეტული მეთოდით ჩატარებული კვლევა, სახალხო დამცველის ანგარიში, საერთაშორისო ორგანიზაციის შეფასების შედეგები).

3.4 კაპიტალური ბიუჯეტის დანართი

საქართველოს საბიუჯეტო კოდექსი ითვალისწინებს 2012 წლიდან პროგრამულ ბიუჯეტთან ერთად კაპიტალური ბიუჯეტის მომზადებას, რომელიც თავისი შინაარსით საინვესტიციო ხასიათის პროგრამული ბიუჯეტია, შესაბამისად, პროგრამული ბიუჯეტის შემადგენელი ნაწილია და სახელმწიფო ბიუჯეტის კანონის ერთ-ერთ

დანართად იქნება წარმოდგენილი.

კაპიტალურ ბიუჯეტში მოცემული ყველა პროექტი, თავის მხრივ, წარმოადგენს წლიური საბიუჯეტო კანონის რომელიმე პროგრამას ან მის შემადგენელ ნაწილს, თუმცა კაპიტალურ დანართში თავს მოიყრის სახელმწიფო ბიუჯეტიდან დაფინანსებული ყველა კაპიტალური პროექტი და მის ფარგლებში განსახორციელებელი ღონისძიებები. დანართში წარმოდგენილი პროექტები დაჯგუფებული იქნება მათი შინაარსიდან გამომდინარე და არა მხარჯავი დაწესებულებების მიხედვით.

კაპიტალური ბიუჯეტის ფორმირებისას გასათვალისწინებელია, რომ ყველა ის თანხა, რომელიც წლიურ საბიუჯეტო კანონში წარმოდგენილია „არაფინანსური აქტივების ზრდის“ მუხლით, არ წარმოადგენს კაპიტალურ პროექტს და პირიქით, შესაძლებელია კაპიტალური პროექტის შემადგენელი ნაწილი იყოს ხარჯების მუხლით გათვალისწინებული ასიგნებები. წლიურ საბიუჯეტო კანონში ფინანსური აქტივების ზრდის მუხლით წარმოდგენილი ასიგნებები ასევე შესაძლებელია იყოს კაპიტალური პროექტი, იმის გათვალისწინებით, რომ აღნიშნული მუხლიდან ხშირ შემთხვევაში ასიგნებები მიემართება სახელმწიფო წილობრივი მონაწილეობით შექმნილი საწარმოების დაკრედიტების ან/და კაპიტალის ზრდისთვის და სახელმწიფო საწარმოები ახორციელებენ მსხვილ კაპიტალურ პროექტებს.

გარდა ამისა, შესაძლებელია სხვადასხვა კაპიტალური პროექტები განხორციელდეს სახელმწიფო და კერძო სექტორის ერთობლივი დაფინანსებით. ამ შემთხვევაში სახელმწიფო ბიუჯეტსა და მის დანართებში წარმოდგენილი იქნება მხოლოდ სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყოფილი დაფინანსება, თუმცა პროექტის აღწერაში აუცილებლად უნდა იყოს მითითებული, თუ რა თანხას შეადგენს კერძო სექტორის დაფინანსება და აღწერილი უნდა იყოს სახელმწიფო და კერძო სექტორის ვალდებულებები.

ისეთი კაპიტალური პროექტები, რომელთათვისაც წლიური საბიუჯეტო კანონით დაფინანსება გამოყოფილი არ არის, არ უნდა იყოს წარმოდგენილი არც ბიუჯეტის დანართებში.

კაპიტალურ ბიუჯეტში ძირითადად იგულისხმება ისეთი მსხვილი პროექტები, რომელთაც საინვესტიციო ხასიათი გააჩნიათ, ანუ პროექტის ფარგლებში შექმნილი საბოლოო პროდუქტი თავად უნდა გახდეს ეკონომიკური აქტივობის შემადგენელი ნაწილი ან მნიშვნელოვნად უნდა უწყობდეს ხელს ეკონომიკურ განვითარებას. კაპიტალური პროექტები გულისხმობს მსხვილი ინფრასტრუქტურის შექმნას ან არსებულის მნიშვნელოვან და არსებით გაუმჯობესებას. ამასთან, შესაძლებელია იყოს ისეთი კაპიტალური პროექტები, რომლებიც პირდაპირ არ არის დაკავშირებული

ქვეყნის ეკონომიკურ განვითარებასთან, მაგრამ მთავრობის რომელიმე პრიორიტეტის შემადგენელი ნაწილია (მაგ., სკოლების რეაბილიტაცია, სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკის განახლება და სხვა). ყველა კაპიტალური პროექტი, რომლისთვისაც სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყოფილია დაფინანსება, აუცილებელია დაკავშირებული იყოს საქართველოს მთავრობის მიერ განსაზღვრულ რომელიმე პრიორიტეტთან.

კაპიტალური პროექტი უნდა აკმაყოფილებდეს შემდეგ პირობებს:

- მშენებლობა-რეაბილიტაციის შემთხვევაში მისი ღირებულება არ უნდა იყოს 50,0 ათას ლარზე ნაკლები და შექმნილი პროდუქტის გამოყენების ვადა 5 წელზე ნაკლები;

- მანქანა-დანადგარების და სხვა აღჭურვილობის (გარდა სამხედრო ტექნიკის, იარაღისა და სხვა სამხედრო აღჭურვილობისა), ასევე პროგრამული უზრუნველყოფის შეძენის შემთხვევაში, ერთეულის ან მთლიანი პროექტის ღირებულება არ უნდა იყოს 150,0 ათას ლარზე ნაკლები, ხოლო მათი გამოყენების ვადა 3 წელზე ნაკლები;

- პროექტის ღირებულება უნდა მოიცავს პროექტთან დაკავშირებულ ყველა ხარჯს, მათ შორის, პროექტირების, მოსამზადებელი სამუშაოების, ტრანპორტირების და კანონმდებლობით გათვალისწინებულ გადასახადების ხარჯებს.

შესაძლებელია მხარჯავ დაწესებულებას ჰქონდეს მსგავსი შინაარსის რამდენიმე მცირე კაპიტალური პროექტი და თითოეული მათგანი არ აკმაყოფილებდეს ზემოთ მოცემულ პირობებს, ამ შემთხვევაში აღნიშნული პროექტები შინაარსობრივად უნდა გაერთიანდეს და ჩამოყალიბდეს ერთი პროექტის სახით და შედარებით მცირე პროექტები სახელმწიფო ბიუჯეტის დანართში წარმოდგენილი იქნება მისი ქვეპროექტების სახით.

შესაძლებელია არსებობდეს ისეთი პროექტები, რომლებიც ვერ აკმაყოფილებს ზემოთ მოცემულ პირობებს, მაგრამ, მათი მნიშვნელობიდან გამომდინარე, წარმოდგენილი იყოს კაპიტალური პროექტის სახით.

წლიური საბიუჯეტო კანონის კაპიტალური დანართი დაყოფილი იქნება ორ ნაწილად. პირველ ნაწილში წარმოდგენილი იქნება ყველა პროექტის დაფინანსების მოცულობა. დაფინანსების მოცულობა უნდა მოიცავდეს პროექტის მთლიან ღირებულებაზე სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გაწეულ და დაგეგმილ ხარჯს და წარმოდგენილი უნდა იყოს შემდეგი ცხრილის მიხედვით:

კოდი	დასახელება	პროექტის სავარაუდო ღირებულება	ფაქტი გასული წლის ჩათვლით	მიმდინარე წლის გეგმა	დასაგეგმი წლის პროექტი	დასაგეგმი +1 წელი პროგნოზი	დასაგეგმი +2 წელი პროგნოზი	დასაგეგმი +3 წელი პროგნოზი
	პროექტი №1							
	ქვეპროექტი №1							
	ქვეპროექტი №2							
	ქვეპროექტი №...							
	პროექტი №2							
	ქვეპროექტი №1							
	ქვეპროექტი №2							
	ქვეპროექტი №...							
	პროექტი №...							
	ქვეპროექტი №1							
	ქვეპროექტი №2							

მოცემულ ცხრილში პროექტის ფარგლებში შესაძლებელია გაერთიანდეს სხვადასხვა მხარჯავი დაწესებულებების მიერ დაგეგმილი კაპიტალური პროექტები და ქვეპროექტების სახით იყოს წარმოდგენილი აღნიშნული პროექტის ფარგლებში თითოეული მხარჯავი დაწესებულების კაპიტალური პროექტები.

დანართის მეორე ნაწილში წარმოდგენილი უნდა იყოს თითოეული პროექტის და ქვეპროექტის აღწერა და შემდეგი ინფორმაცია:

- მთავრობის რომელი პრიორიტეტის ფარგლებში ხორციელდება პროექტი;
- პროექტის განმახორციელებელი;
- რა შედეგს უნდა ველოდოთ პროექტის დასრულების შემდგომ;
- პროექტის მთლიანი ღირებულება;
- პროექტის დაფინანსების წყაროები, მათ შორის, სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყოფილი წყაროები გაშლილი დონორების, ასევე გრანტების და კრედიტების მიხედვით;
- დასაგეგმი წლის განმავლობაში პროექტით გათვალისწინებული ძირითადი ღონისძიებები.

პროექტის დასახელება	
პროექტის პროგრამული კოდი	
პრიორიტეტი, რომლის ფარგლებშიც ხორციელდება პროექტი	
პროგრამის კოდი და დასახელება, რომელსაც წარმოადგენს პროექტი პროგრამულ კლასიფიკაციაში	
პროექტის განმახორციელებელი	
პროექტის აღწერა და მიზანი	

ვინაიდან კაპიტალური პროექტები, თავის მხრივ, პროგრამული ბიუჯეტის ნაწილია და შესაბამისად მათი მოსალოდნელი შედეგები და შესრულების შეფასების ინდიკატორები წარმოდგენილია პროგრამების და ქვეპროგრამების აღწერაში, კაპიტალური ბიუჯეტის დანართი მოსალოდნელი შედეგების და შესრულების შეფასების ინდიკატორების ნაწილს აღარ ითვალისწინებს.

4. სახელმწიფო ბიუჯეტის შესრულების წლიური ანგარიში და კვარტალური მიმოხილვა

საქართველოს საბიუჯეტო კოდექსის შესაბამისად, ყოველი კვარტალის დასრულებიდან ერთი თვის ვადაში საქართველოს ფინანსთა სამინისტრო ამზადებს და საქართველოს პარლამენტს წარუდგენს სახელმწიფო ბიუჯეტის შესრულების კვარტალურ მიმოხილვას, ხოლო საბიუჯეტო წლის დასრულებიდან 3 თვის ვადაში საქართველოს პარლამენტს წარედგინება გასული წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის შესრულების წლიური ანგარიში.

ვინაიდან სახელმწიფო ბიუჯეტით დაგეგმილი პროგრამების და ქვეპროგრამების უმეტესობა გრძელდება მთელი წლის განმავლობაში და ზოგიერთი მათგანის განხორციელება, მათი სპეციფიკიდან გამომდინარე, შესაძლოა იწყებოდეს საბიუჯეტო წლის დაწყებიდან რამდენიმე თვის შემდეგ, შეუძლებელი იქნება კვარტალური მიმოხილვების დროს გაანალიზდეს საანგარიშო პერიოდში მიღწეული შედეგები. ასევე შეუძლებელი იქნება იმ ინდიკატორების გამოყენებით, რომლებიც პროგრამებისთვის ძირითადად გათვლილია გრძელვადიან პერიოდზე, ხოლო ქვეპროგრამებისათვის ერთ საბიუჯეტო წელზე, შეფასდეს წლის გარკვეულ პერიოდში მიღწეული შედეგები.

მიუხედავად იმისა, რომ პროგრამული ბიუჯეტის დანერგვის შემდგომ ძირითადი ყურადღება გამახვილებული იქნება სხვადასხვა პროგრამებისა და ქვეპროგრამების განხორციელებით მიღწეულ შედეგებზე, ბიუჯეტის შესრულების კვარტალურ მიმოხილვაში მაინც ძირითადად წარმოდგენილი იქნება ინფორმაცია დაგეგმილი და ფაქტობრივი ფისკალური მონაცემების შესახებ. საბიუჯეტო პროცესში შიდა კონტროლის მექანიზმის ჩართვის მიზნით მხარჯავი დაწესებულებების შიდა აუდიტის სუბიექტებმა უნდა უზრუნველყონ პროგრამების შესრულების კვარტალური მონიტორინგი და აუდიტი შერჩევითი მეთოდით, რათა შეფასდეს საბოლოო და შუალედური შედეგისკენ წინსვლის პროგრესი.

სახელმწიფო ბიუჯეტის ექვსი თვის შესრულების მიმოხილვაში, გარდა ფისკალური მონაცემებისა, ასევე წარმოდგენილი უნდა იყოს ინფორმაცია დაგეგმილი პროგრამების მიმდინარეობის შესახებ.

გარდა ამისა, სახელმწიფო ბიუჯეტის ექვსი თვის შესრულების მიმოხილვის ანგარიშს თან უნდა დაერთოს საქართველოს მთავრობის მიერ განსაზღვრული საჯარო სამართლის იურიდიული პირების ბიუჯეტების ექვსი თვის შესრულების ფაქტობრივი მაჩვენებლები.

სახელმწიფო ბიუჯეტის შესრულების კვარტალური მიმოხილვებისგან

განსხვავებით, სახელმწიფო ბიუჯეტის შესრულების წლიურ ანგარიშში, ფისკალურ მაჩვენებლებთან ერთად წარმოდგენილი უნდა იყოს ინფორმაცია გასული საბიუჯეტო წლის განმავლობაში განხორციელებული პროგრამების და მიღწეული შედეგების შესახებ.

სახელმწიფო ბიუჯეტის შესრულების წლიური ანგარიში უნდა მომზადდეს შემდეგი სტრუქტურის მიხედვით:

თავი პირველი

პირველ თავში წარმოდგენილი უნდა იყოს სახელმწიფო ბიუჯეტის ბალანსი საბიუჯეტო კლასიფიკაციის მიხედვით და მასში ასახული უნდა იყოს ინფორმაცია როგორც გეგმური, ასევე ფაქტობრივი ფისკალური მაჩვენებლების შესახებ; ასევე, აღნიშნული თავი უნდა მოიცავდეს ინფორმაციას სახელმწიფო ბიუჯეტის შემოსულობების და გადასახდელების მთლიანი მაჩვენებლებისა და ნაშთის ცვლილების შესახებ.

თავი მეორე

- პირველ ნაწილში მოცემული უნდა იყოს გასული წლის მაკროეკონომიკური ანალიზი და ინფორმაცია მთლიანი შიდა პროდუქტის რეალური ზრდის და ნომინალური მაჩვენებლების, ინფლაციის, განხორციელებული ინვესტიციების და სხვა მაკროეკონომიკური ინდიკატორების შესახებ;

- მეორე ნაწილში უნდა იყოს ნაერთი ბიუჯეტის შემოსულობების (ვალდებულებების ზრდის გარეშე) მიმოხილვა და ძირითადი კატეგორიების მიხედვით გეგმური და ფაქტობრივი შესრულების მაჩვენებლები;

- მესამე ნაწილში წარმოდგენილი უნდა იყოს სახელმწიფო ბიუჯეტის შემოსულობების (ვალდებულებების ზრდის გარეშე) მიმოხილვა, მათი გეგმური და ფაქტობრივი შესრულების მაჩვენებლები. აღნიშნული მაჩვენებლები ჩაშლილი უნდა იყოს არანაკლებ იმავე დონეზე, როგორც ისინი წარმოდგენილი იქნებიან წლიურ საბიუჯეტო კანონში. ამასთან, ინფორმაცია გრანტების შესახებ, გარდა წლის განმავლობაში საბიუჯეტო ორგანიზაციების მიერ მიღებული გრანტების და მიზნობრივი დაფინანსებისა, მოცემული უნდა იყოს დონორებისა და პროექტების მიხედვით.

თავი მესამე

მესამე თავში წარმოდგენილი უნდა იყოს შემდეგი ინფორმაცია:

– სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გაწეული გადასახდელების აგრეგირებული მაჩვენებლები;

– საელმწიფო ბიუჯეტიდან დაფინანსებული მნიშვნელოვანი ღონისძიებები;

– გადასახდელები ფუნქციონალური კლასიფიკაციის ძირითადი კატეგორიების მიხედვით;

– საერთო სახელმწიფოებრივი გადასახდელებით გათვალისწინებული ასიგნებების ათვისების მდგომარეობა;

– მონაცემები ავტონომიური რესპუბლიკებისა და ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულებისათვის გადაცემული ტრანსფერების შესახებ, თითოეული ტერიტორიული ერთეულის მიხედვით.

თავი მეოთხე

მეოთხე თავში წარმოდგენილი უნდა იყოს შემდეგი ინფორმაცია:

– მთლიანი სალდოს ფაქტობრივი მაჩვენებელი;

– ფინანსური აქტივების ზრდის და კლების მაჩვენებლები;

– სახელმწიფო ბიუჯეტის თავისუფალი ნაშთის მოცულობა წლის დასაწყისისა და ბოლოსათვის;

– სახელმწიფო ვალდებულებების ზრდის მაჩვენებელი;

– წლის განმავლობაში გამოშვებული ფასიანი ქაღალდების მოცულობა;

– საგარეო წყაროებიდან მიღებული კრედიტები ჩაშლილი დონორებისა და პროექტების მიხედვით;

– ვალდებულებების კლების მაჩვენებელი;

– საშინაო სახელმწიფო ვალის მომსახურებასა და დაფარვაზე მიმართული სახსრები და საშინაო სახელმწიფო ვალის მოცულობა;

– საგარეო სახელმწიფო ვალის მომსახურებასა და დაფარვაზე მიმართული სახსრები და საგარეო სახელმწიფო ვალის მოცულობა, ჩაშლილი კრედიტორების მიხედვით.

თავი მეხუთე

მეხუთე თავში წარმოდგენილი უნდა იყოს ინფორმაცია სახელმწიფო ბიუჯეტით განსაზღვრული პრიორიტეტების ფარგლებში განხორციელებული პროგრამების,

ქვეპროგრამების, ღონისძიებების და მიღწეული შედეგების შესახებ.

თავი მეექვსე

აღნიშნულ თავში წარმოდგენილი უნდა იყოს ინფორმაცია მხარჯავი დაწესებულებების მიხედვით პროგრამების, ქვეპროგრამების და ღონისძიებებისათვის გამოყოფილი ასიგნებების და მათი ფაქტობრივი შესრულების შესახებ.

სახელმწიფო ბიუჯეტის წლიური შესრულების ანგარიშს დანართების სახით თან უნდა ახლდეს ინფორმაცია საქართველოს მთავრობის მიერ განსაზღვრული საჯარო სამართლის იურიდიული პირების ბიუჯეტების წლიური შესრულების ფაქტობრივი მაჩვენებლების, ასევე პროგრამებისა და კაპიტალური პროექტების შესრულების შესახებ.

5. ინფორმაცია პროგრამის შესრულების შესახებ

პირველ ნაწილში წარმოდგენილი უნდა იყოს ინფორმაცია პროგრამების მიხედვით დაგეგმილ და ფაქტობრივ ფისკალურ მაჩვენებლებთან დაკავშირებით.

პროგრამის კოდი	პრიორიტეტის დასახელება	გეგმა		საკასო შესრულება	
		მთლიანი დაფინანსება	მ.შ. ბიუჯეტით გამოყოფილი თანხა	მთლიანი დაფინანსება	მ.შ. ბიუჯეტით გამოყოფილი თანხა
	პროგრამა №1-ის დასახელება				
	პროგრამა №2-ის დასახელება				
	პროგრამა №3-ის დასახელება				
	პროგრამა №4-ის დასახელება				
	პროგრამა №5-ის დასახელება				
	პროგრამა №...-ის დასახელება				
	სულ პრიორიტეტზე მიმართული სახსრები				

მეორე ნაწილში წლიური საბიუჯეტო კანონით გათვალისწინებულ ყველა პროგრამაზე და ქვეპროგრამაზე წარმოდგენილი უნდა იყოს:

- პროგრამული კლასიფიკაციის კოდი;
- დასახელება;
- განმახორციელებელი;
- წლიური საბიუჯეტო კანონის დანართით გათვალისწინებული მოსალოდნელი შედეგი;
- წლის ბოლოსთვის მიღწეული შედეგი;
- შედეგის შეფასების ინდიკატორები (საბაზისო, დაგეგმილი და მიღწეული მაჩვენებლების მითითებით);
- განმარტება დაგეგმილთან შედარებით განსხვავებული შედეგის მიღწევის შემთხვევაში.

ინფორმაცია პროგრამის შესრულების თაობაზე

პროგრამის დასახელება (პროგრამული კოდი)					
პროგრამის განმახორციელებელი					
პროგრამის აღწერა და მიზანი					
დაგეგმილი საბოლოო შედეგი				მიღწეული შედეგი	
დაგეგმილი საბოლოო შედეგის შეფასების ინდიკატორი			მიღწეული შედეგის შეფასების ინდიკატორი		განმარტება
N	საბაზისო მაჩვენებელი	დაგეგმილი მაჩვენებელი	მიღწეული მაჩვენებელი	ცდომილების მაჩვენებელი (%/აღწერა)	
1.					
2.					
3.					
4.					
5. (გენდერული ასეთის არსებობის შემთხვევაში)					

ინფორმაცია ქვეპროგრამის შესრულების შესახებ

ქვეპროგრამის დასახელება (პროგრამული კოდი)					
ქვეპროგრამის განმახორციელებელი					
პროგრამის აღწერა და მიზანი					
დაგეგმილი შუალედური შედეგი				მიღწეული შედეგი	
დაგეგმილი შუალედური შედეგის ინდიკატორი			მიღწეული შედეგის შეფასების ინდიკატორი		განმარტება
N	საბაზისო მაჩვენებელი	დაგეგმილი მაჩვენებელი	მიღწეული მაჩვენებელი	ცდომილების მაჩვენებელი (%/აღწერა)	
1.					
2.					
3.					
4.					
5. (გენდერული ასეთის არსებობის შემთხვევაში)					

6. ინფორმაცია კაპიტალური პროექტის შესრულების შესახებ

პირველ ნაწილში წარმოდგენილი უნდა იყოს ინფორმაცია პროგრამების მიხედვით დაგეგმილ და ფაქტობრივ ფისკალურ მაჩვენებლებთან დაკავშირებით:

პროგრამული კოდი	დასახელება	სახელმწიფო ბიუჯეტიდან პროექტის მთლიანი დაფინანსება	საანგარიშო პერიოდის წინა წლის ჩათვლით გაწეული საკასო ხარჯი (საანგარიშო პერიოდის გარდა)	საანგარიშო პერიოდში სახელმწიფო ბიუჯეტის დაზუსტებულ ი გეგმით გათვალისწინებული თანხა	საანგარიშო პერიოდის საკასო შესრულება	შემდგომი წლების პროგნოზი	საკუთარი სახსრებიდან პროექტზე მთლიანად მიმართული თანხები, საანგარიშო პერიოდის ჩათვლით (ასეთის არსებობის შემთხვევაში)	საკუთარი სახსრებიდან პროექტზე მისამართი თანხები, პროექტის დასრულები ს ბოლომდე (ასეთის არსებობის შემთხვევაში)
	პროექტი №1							
	ქვეპროექტი №1							
	ქვეპროექტი №2							
	ქვეპროექტი №...							
	პროექტი №2							
	ქვეპროექტი №1							
	ქვეპროექტი №2							
	პროექტი №...							
	ქვეპროექტი №1							
	ქვეპროექტი №2							
	სულ კაპიტალური ბიუჯეტი							

დანართის მეორე ნაწილში წარმოდგენილი უნდა იყოს ინფორმაცია თითოეული პროექტის და ქვეპროექტის ფარგლებში განხორციელებული სამუშაოების შესახებ.